

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. *758/2021

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 1^η Δεκεμβρίου 2021, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός

Μέλη: Καλλιόπη Μπενετάτου (Αντιπρόεδρος)

Παναγιώτης Φώτης

Ιωάννης Στεφάτος

Μαρία Ιωαννίδου (Εισηγήτρια)

Μαρία Ιωάννα Ράντου

Σωτήριος Καρκαλάκος και

Μιχαήλ Πολέμης, λόγω κωλύματος του
τακτικού Μέλους Ιωάννη Πετρόγλου.

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού για διαπίστωση τυχόν παράβασης του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού» στην αγορά της εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων.

Πριν την έναρξη της συζήτησης, Γραμματέας της υπόθεσης ορίσθηκε η υπάλληλος της Γραμματείας Προέδρου, Αντιπροέδρου και Εισηγητών, Ηλιάνα Κούτρα με αναπληρώτρια την Ευγενία Ντόρντα.

Στη συζήτηση της υπόθεσης ο νομίμως κλητευθείς **ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΣΥΣΕΒΕ)**, παραστάθηκε, κατόπιν σχετικού αιτήματος, το οποίο έγινε αποδεκτό από την Επιτροπή, μέσω τηλεδιάσκεψης με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 8 του

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε μία [1] επιπλέον έκδοση με τα διακριτικά: (1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ θα λάβει την πλήρη έκδοση. Από την παραπάνω έκδοση έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α΄/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β΄/16.1.2013).

Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Ειδικότερα παραστάθηκε με τον Πρόεδρο Ανδρέα Καραγιαννίδη, μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Χρήστου Ράπτη.

Στην αρχή της συζήτησης τον λόγο έλαβε η Εισηγήτρια της υπόθεσης, Μαρία Ιωαννίδου, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά το περιεχόμενο της υπ' αριθ. πρωτ. 4267/17.5.2021 γραπτής Εισήγησης επί της κρινόμενης υπόθεσης και πρότεινε, για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην ανωτέρω Εισήγηση, η Επιτροπή:

1. Να διαπιστώσει ότι ο ΣΥΣΕΒΕ υπέπεσε σε παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 για το χρονικό διάστημα από την 31-03-2006 έως την 15-12-2020.
2. Να απευθύνει σύσταση στον ΣΥΣΕΒΕ να παραλείπει στο μέλλον ανάλογη συμπεριφορά, να μην επαναφέρει τις παραβατικές καταστατικές ρήτρες και να απέχει από κάθε πρακτική που αντίκειται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011.
3. Να απειλήσει με πρόστιμο τον ΣΥΣΕΒΕ, αν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιωθεί η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.
4. Να διατάξει τον ΣΥΣΕΒΕ να αποστείλει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ηλεκτρονική επιστολή (mail) και συστημένη επιστολή ταχυδρομικά σε όλα τα μέλη του, για την ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και την απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για την υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του. Στις επιστολές αυτές θα πρέπει να υπάρχει ρητή παραπομπή στην απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
5. Να διατάξει τον ΣΥΣΕΒΕ να ανακοινώσει στην επόμενη Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου και να αναρτήσει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στην ιστοσελίδα του κείμενο για την ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και την απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για την υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του. Στην ιστοσελίδα του ΣΥΣΕΒΕ και στα γραφεία του θα πρέπει επιπλέον να αναρτηθεί η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
6. Να διατάξει τον ΣΥΣΕΒΕ να δημοσιεύσει, εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σε δύο (2) εφημερίδες τοπικής εμβέλειας κείμενο στο οποίο θα γίνεται υπόμνηση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα αναφέρεται η ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και η απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για η υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του.

7. Να υποχρεώσει τον ΣΥΣΕΒΕ να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Στη συνέχεια οι εκπρόσωποι του Συνδέσμου τοποθετήθηκαν επί της Εισηγήσεως, έδωσαν διευκρινίσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής.

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας, με δήλωσή τους ενώπιον της Επιτροπής παραιτήθηκαν του δικαιώματος παραλαβής των πρακτικών και κατάθεσης συμπληρωματικού υπομνήματος.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 15^η Δεκεμβρίου 2021, ημέρα Τετάρτη και ώρα 15:00, η οποία συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε την 22^α Δεκεμβρίου 2021, ημέρα Τετάρτη και ώρα 12:30, με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας της υπόθεσης, Μαρίας Ιωαννίδου, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη την υπ' αριθ. πρωτ. 4267/17.5.2021 Εισηγήση της αρμόδιας Εισηγήτριας, τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, το ισχύον νομικό πλαίσιο, και τις απόψεις που διατυπώθηκαν εγγράφως με τα υπομνήματα που κατέθεσε και προφορικώς κατά τη συζήτηση της υπόθεσης το ενδιαφερόμενο Μέρος.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
B. ΤΟ ΜΕΡΟΣ.....	4
Γ. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ - ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ.....	6
ΣΤ.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΆΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΆΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011	13
ΣΤ.2 ΠΙΘΑΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΕ.....	14
ΣΤ.3 ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΆΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011	15
ΣΤ.3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	15
ΣΤ.3.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	16
ΣΤ.3.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	17
ΣΤ.3.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	18
ΣΤ.3.4.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	18
ΣΤ.3.4.2 ΆΜΕΣΟΣ Η ΕΜΜΕΣΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ	19
ΣΤ.4 ΕΝΙΑΙΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΗΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ.....	21
Z.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	22
Z.2 ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	22
Z.3 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	23
Z.4 ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΕΒΕ	24
Θ.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ	25
Θ.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ.....	27

Θ.3 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ.....	28
Θ.4 ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ.....	30

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά στην αυτεπάγγελτη έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού («ΓΔΑ») για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, στην αγορά εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων. Η έρευνα της ΓΔΑ επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της συμπεριφοράς:
 - ο του Συνδέσμου Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων (εφεξής και «ΣΕΣΑ»), και
 - ο του Συνδέσμου Συντηρητών και Εγκαταστατών Βορείου Ελλάδος (εφεξής και «ΣΥΣΕΒΕ»).
2. Η Υπηρεσία διενήργησε επιτόπιους ελέγχους στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Βιοτεχνών Εγκαταστατών Συντηρητών Ανελκυστήρων («ΠΟΒΕΣΑ»)¹ και στον ΣΕΣΑ². Επιτόπιος έλεγχος διενεργήθηκε και στα γραφεία του ΣΥΣΕΒΕ³.
3. Η παρούσα απόφαση αξιολογεί μόνο τις πρακτικές του ΣΥΣΕΒΕ.⁴ Όπως αναλύεται στις οικείες ενότητες κατωτέρω, η έρευνα της ΓΔΑ επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση των ακόλουθων πρακτικών εκ μέρους του ΣΥΣΕΒΕ, ήτοι τον ορισμό κατώτατων ορίων αμοιβής των μελών του ΣΥΣΕΒΕ.

Β. ΤΟ ΜΕΡΟΣ

4. Ο ΣΥΣΕΒΕ εδρεύει στη Θεσσαλονίκη⁵ και ιδρύθηκε το 1962⁶. Σκοπός του ΣΥΣΕΒΕ είναι η *«διαφύλαξη, η μελέτη και προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του, στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου⁷»*.
5. Το Καταστατικό του ΣΥΣΕΒΕ, έτους 2006 τροποποιήθηκε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης το 2020 και κατατέθηκε στο αρμόδιο Πρωτοδικείο στις 15.12.2020⁸.

Β.1 Μέλη του ΣΥΣΕΒΕ

¹ Η ΠΟΒΕΣΑ αποτελείται από τέσσερα μέλη: τον ΣΕΣΑ, τον Σύνδεσμο Αντιπροσώπων Εγκαταστατών Συντηρητών Ανελκυστήρων Βορειοδυτικής Ελλάδας, τον Σύνδεσμο Αδειούχων Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων Κεντρικής Ελλάδος και τον Σύνδεσμο Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδος.

² Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. 3842/13.05.2009 και 5866/08.10.2018 εντολές ελέγχου αντίστοιχα.

³ Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 8059/16.09.2020 εντολή ελέγχου.

⁴ Επί των πρακτικών του ΣΕΣΑ εκδόθηκε η υπ' αριθ. 750/2021 Απόφαση Διευθέτησης της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

⁵ Επί της οδού Λεχόβου 2 στην περιοχή των Συκιών.

⁶ Οι εδώ εκτιθέμενες πληροφορίες προέρχονται από την ιστοσελίδα του Συνδέσμου <http://www.sysebe.gr>, καθώς και από το καταστατικό του ΣΥΣΕΒΕ.

⁷ Βλ. άρθρο 3 του καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ.

⁸ Βλ. την από 15.12.2020 έκθεση κατάθεσης τροποποίησης καταστατικού του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, η οποία εστάλη με την υπ' αριθ. 932/01.02.2021 επιστολή του ΣΥΣΕΒΕ.

6. Μέλη του Συνδέσμου μπορούν να γίνουν «Έλληνες υπήκοοι που ασκούν νόμιμα το επάγγελμα του αδειούχου εγκαταστάτη και συντηρητή ανελκυστήρων και οι διπλωματούχοι μηχανολόγοι - ηλεκτρολόγοι - μηχανικοί, οι κάτοχοι αντίστοιχων αδειών Έλληνες υπήκοοι, αυτοί που διατηρούν είτε ατομικά είτε εταιρικά τεχνικό γραφείο εγκατάστασης ή συντήρησης ανελκυστήρων και έχουν την έδρα της επιχείρησής τους στη Βόρεια Ελλάδα».⁹
7. Ο ΣΥΣΕΒΕ το 2020 αριθμούσε 171 μέλη¹⁰ που εδρεύουν σε πόλεις της Βορείου Ελλάδος.

B.2 Όργανα του ΣΥΣΕΒΕ

8. Τα βασικά όργανα του Συνδέσμου είναι η Γενική Συνέλευση των μελών, το Διοικητικό Συμβούλιο, η Ελεγκτική Επιτροπή και το Πειθαρχικό Συμβούλιο.
9. Η **Γενική Συνέλευση**¹¹ αποτελεί το ανώτατο όργανο του Συνδέσμου και αποφασίζει για κάθε θέμα που δεν υπάγεται σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Οι Γενικές Συνελεύσεις διακρίνονται σε ετήσιες τακτικές και έκτακτες. Κατά τις τακτικές Γενικές Συνελεύσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο: α) λογοδοτεί για τα πεπραγμένα και υποβάλλει τον απολογισμό του έτους που πέρασε, β) υποβάλλει τον ισολογισμό της 31^{ης} Δεκεμβρίου του έτους που πέρασε, και γ) υποβάλλει τον προϋπολογισμό του επόμενου έτους, ενώ η Ελεγκτική Επιτροπή υποβάλλει δια του προέδρου της την ετήσια έκθεσή της.
10. Το **Διοικητικό Συμβούλιο**¹² αποτελείται από επτά μέλη και έχει τριετή θητεία. Συνεδριάζει τακτικά κάθε 15 ημέρες ή έκτακτα, όσες φορές προσκληθεί από τον πρόεδρο, όταν προκύψει έκτακτο-επείγον θέμα συζήτησης, ή ζητηθεί εγγράφως από τρία μέλη του που ορίζουν στην αίτησή τους και τα θέματα που θα συζητηθούν¹³. Στις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου¹⁴ περιλαμβάνονταν, έως και την 10.10.2020 (ημερομηνία απόφασης της Γενικής Συνέλευσης περί τροποποίησης του καταστατικού)¹⁵, η δυνατότητά του να «ορίζει τα κατώτατα όρια αμοιβής για την ανάληψη έργων εγκατάστασης, επισκευής ή συντήρησης ανελκυστήρων, σύμφωνα με τις διατάξεις τις ισχύουσας νομοθεσίας και τις συνθήκες που επικρατούν στις συναλλαγές, για αποφυγή αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του Συνδέσμου». ¹⁶ Επίσης, το Δ.Σ. μπορούσε να επιβάλλει πειθαρχικές ποινές σε βάρος μέλους του, μετά από γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου, εάν αυτό το μέλος «παραβαίνει τα κατώτερα όρια αμοιβής που ισχύουν κάθε φορά κατά την ανάληψη έργων εγκατάστασης, επισκευής ή συντήρησης ανελκυστήρων που ορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 10».¹⁷

⁹ Βλ. άρθρο 5 του καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ. Βλ. επίσης άρθρο 6 για τη διαδικασία εγγραφής των μελών.

¹⁰ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 497/18.01.2021 παροχή στοιχείων του ΣΥΣΕΒΕ.

¹¹ Βλ. το άρθρο 26 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹² Βλ. το άρθρο 11 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹³ Βλ. άρθρο 14 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹⁴ Βλ. άρθρο 13 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹⁵ Η τροποποίηση του καταστατικού εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 187Σ/27.10.2020 διαταγή τροποποίησης του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης και κατατέθηκε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης στις 15.12.2020, βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 932/1.2.2021 επιστολή του ΣΥΣΕΒΕ, με την οποία προσκομίστηκε το τροποποιημένο καταστατικό.

¹⁶ Βλ. το άρθρο 13 παράγραφος 10 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹⁷ Βλ. το άρθρο 22, παρ. 2 στοιχ. ιβ) του καταστατικού του Συνδέσμου.

11. Η **Ελεγκτική Επιτροπή**¹⁸ είναι τριμελής, εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία κάθε τρία χρόνια, ταυτόχρονα με την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου, και συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο¹⁹. Αποκλειστικό αντικείμενό της είναι ο έλεγχος της ταμειακής διαχείρισης του Συνδέσμου.
12. Τέλος, το **Πειθαρχικό Συμβούλιο**²⁰ αποτελείται από τρία μέλη, εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία, με θητεία ίδια με αυτή του Διοικητικού Συμβουλίου. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο ασχολείται με την πραγματοποίηση των επιδιώξεων του Συνδέσμου, την τακτοποίηση των διαφορών μεταξύ των μελών, την παρακολούθηση της σωστής εφαρμογής των κειμένων ηλεκτρολογικών νόμων των σχετικών με την εγκατάσταση και συντήρηση των ανελκυστήρων, την επιδίωξη επιβολής τιμωρίας για τους παραβάτες-μέλη του Συνδέσμου από το Υπουργείο που προΐσταται και την επιδίωξη επιβολής από το Δ.Σ. πειθαρχικών ποινών σε βάρος των μελών που παρανομούν.

Γ. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ - ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ

13. Το νομοθετικό πλαίσιο για τους ανελκυστήρες κτιρίων είναι ιδιαίτερα λεπτομερειακό με πολλές τεχνικές παραμέτρους και παραρτήματα, λόγω των ειδικών προδιαγραφών και των αυτονόητων επιτάσεων τόσο ασφάλειας, όσο και τακτικής λειτουργίας.
14. Η εγκατάσταση ανελκυστήρων διέπεται κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις της ΚΥΑ υπ' αριθ. 39507/167/Β.9.2/12-04-2016 *«Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 2014/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους ανελκυστήρες και τα κατασκευαστικά στοιχεία ασφάλειας για ανελκυστήρες»*²¹, ως εκάστοτε ισχύει. Η ως άνω ΚΥΑ διέπει τους ανελκυστήρες που εξυπηρετούν μονίμως κτίρια και κατασκευές και προορίζονται για τη μεταφορά προσώπων και αντικειμένων²².
15. Στο εν λόγω νομοθέτημα δίδονται οι ορισμοί των βασικών εννοιών που αφορούν τους ανελκυστήρες και την εγκατάστασή τους. Ειδικότερα, ως «ανελκυστήρας» ορίζεται το ανυψωτικό μηχάνημα που εξυπηρετεί καθορισμένα επίπεδα, μέσω θαλαμίσκου²³ κινούμενου κατά μήκος άκαμπτων οδηγών με κλίση, ως προς το οριζόντιο επίπεδο, άνω των 15 μοιρών,

¹⁸ Βλ. το άρθρο 20 του καταστατικού του Συνδέσμου.

¹⁹ Προ της πρόσφατης τροποποίησής του η διάταξη προέβλεπε ότι η Επιτροπή έπρεπε να συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο και να τηρεί ιδιαίτερο βιβλίο πρακτικών των συνεδριάσεών της.

²⁰ Βλ. το άρθρο 21 του καταστατικού του Συνδέσμου. Τα της σύστασης, εκπροσώπησης, αρμοδιότητας και γενικά λειτουργίας του Πειθαρχικού Συμβουλίου ρυθμίζονται με κανονισμό που εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση. Διευκρινίζεται ότι από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι ο Κανονισμός Λειτουργίας του Πειθαρχικού Συμβουλίου που προβλέπεται στο άρθρο 21 παρ. 2 του καταστατικού δεν έχει εκδοθεί. Βλ. απάντηση 4 της από 24.09.2020 ανωμοτί κατάθεσης του [...]. Η εν λόγω πρόβλεψη δεν απαντάται πλέον στο προσφάτως τροποποιηθέν καταστατικό του Συνδέσμου, η παρ. 2 του άρθρου 21 του οποίου προβλέπει ότι σε περίπτωση μη εκλογής ή έλλειψης του Πειθαρχικού Συμβουλίου, τις αρμοδιότητές του ασκεί το Διοικητικό Συμβούλιο.

²¹ ΦΕΚ Β' 1047/13-04-2016.

²² Όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 2 της ως άνω ΚΥΑ.

²³ Ως θαλαμίσκος νοείται το μέρος του ανελκυστήρα με το οποίο υποστηρίζονται πρόσωπα ή/ και αντικείμενα για να ανυψώνονται ή να χαμηλώνονται, βλ. άρθρο 2 περ. 2 της ΚΥΑ.

ή ανυψωτικά μηχανήματα που μετακινούνται σε πλήρως καθορισμένη διαδρομή, ακόμη κι εάν αυτά δεν μετακινούνται κατά μήκος άκαμπτων οδών²⁴. Ως «εγκαταστάτης ανελκυστήρα» νοείται το πρόσωπο που αναλαμβάνει την ευθύνη του σχεδιασμού, της κατασκευής, της εγκατάστασης και της διάθεσης στην αγορά²⁵ του ανελκυστήρα²⁶.

16. Στις υποχρεώσεις των εγκαταστατών, δυνάμει της ως άνω ΚΥΑ, περιλαμβάνεται και η διασφάλιση ότι ο εκάστοτε ανελκυστήρας, όταν διατίθεται στην αγορά, είναι σχεδιασμένος, κατασκευασμένος, εγκατεστημένος και δοκιμασμένος σύμφωνα με τις ουσιώδεις απαιτήσεις υγείας και ασφάλειας²⁷.
17. Η συντήρηση ανελκυστήρων διέπεται κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις της ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008 «*Συμπλήρωση διατάξεων σχετικά με την εγκατάσταση, λειτουργία, συντήρηση και ασφάλεια των ανελκυστήρων*»²⁸, ως εκάστοτε ισχύει, όπου καταρχήν προβλέπεται ο έντονος εποπτικός ρόλος των ΟΤΑ, οι οποίοι οφείλουν να τηρούν πλήρες αρχείο των ανελκυστήρων²⁹, ενώ επιπλέον ο εποπτεύων ΟΤΑ πρέπει να ενημερώνεται κάθε φορά που αλλάζει το πρόσωπο του συντηρητή και να μην παραλείπει να ελέγχει και θεωρεί όλα τα σχετικά βιβλία και καταστάσεις του ανελκυστήρα³⁰.
18. Η ΚΥΑ ορίζει ρητά ότι «*[γ]ια όλους τους εγκατεστημένους ανελκυστήρες η συντήρηση είναι υποχρεωτική*»³¹, η δε συντήρηση «*περιλαμβάνει τον κατά τακτά χρονικά διαστήματα έλεγχο των ηλεκτρικών και μηχανικών διατάξεων ασφάλειας, καθώς και των υπόλοιπων εξαρτημάτων του ανελκυστήρα, για εξακρίβωση και εκτίμηση ανασφαλούς λειτουργίας, στην οποία μπορεί να οδηγηθεί η εγκατάσταση του ανελκυστήρα εξαιτίας μιας φθοράς, βλάβης ή και απορύθμισης των μηχανικών ή/και ηλεκτρικών διατάξεων ασφαλείας και των λοιπών εξαρτημάτων αυτού. Περιλαμβάνει ακόμη τις απαραίτητες εργασίες για την αποκατάσταση της ασφαλούς λειτουργίας με εξάλειψη των βλαβών και των απορυθμίσεων, καθώς επίσης τον καθαρισμό και τη λίπανση, όπου χρειάζεται, όλων των εξαρτημάτων σύμφωνα με τους κανόνες της τεχνικής και τις υποδείξεις των κατασκευαστών των εξαρτημάτων και των διατάξεων ασφαλείας*»³².
19. Η συντήρηση πρέπει να γίνεται τακτικά με βάση συγκεκριμένο πρόγραμμα σύμφωνα με τις σε κάθε περίπτωση απαιτήσεις ασφαλείας, σε συχνότητα που διαφοροποιείται ανά

²⁴ Βλ. άρθρο 2 περ. 1 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

²⁵ Όπως η έννοια αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 περ. 5 της ΚΥΑ.

²⁶ Βλ. άρθρο 2 περ. 6 της ΚΥΑ. Περαιτέρω, στο άρθρο 7 παρ. 6 εδ. 1^ο προβλέπεται ότι «*Οι εγκαταστάτες σημειώνουν πάνω στον ανελκυστήρα το όνομα, την καταχωρισμένη εμπορική επωνυμία τους ή το καταχωρισμένο εμπορικό σήμα τους και την ταχυδρομική διεύθυνσή τους*». Σε περίπτωση δε που διαπιστωθεί ότι τα εν λόγω στοιχεία δεν έχουν δηλωθεί δεόντως, η αρμόδια αρχή ζητά εγγράφως να παύσει η μη συμμόρφωση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 41 παρ. 1 περ. ζ της ΚΥΑ.

²⁷ Που καθορίζονται στο παράρτημα Ι της ΚΥΑ, βλ. άρθρο 7 παρ. 1 της ΚΥΑ και εν γένει το άρθρο 7 της ΚΥΑ που ορίζει τις υποχρεώσεις των εγκαταστατών.

²⁸ ΦΕΚ Β' 2604/22-12-2008.

²⁹ Άρθρο 3 παρ. 1 ΚΥΑ Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008, όπου εκτός από το μητρώο που τηρείται στις Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, περιγράφονται και τα σχετικά δικαιολογητικά που κατατίθενται.

³⁰ Άρθρα 4-7 ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008: πέραν του βιβλιαρίου συντήρησης του ανελκυστήρα, προβλέπεται «*βιβλίο-μητρώο*» με λεπτομερειακά όλα τα στοιχεία του ανελκυστήρα, και «*βιβλίο-ημερολόγιο*» καταχώρησης των συντηρήσεων του ανελκυστήρα, τα οποία πρέπει να διατηρεί ο συντηρητής

³¹ Βλ. άρθρο 4 παρ. 1 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

³² Βλ. άρθρο 4 παρ. 2 της εν λόγω ΚΥΑ.

περίπτωση³³ και αποκλειστικά και μόνο από συντηρητή³⁴ που κατέχει σχετική άδεια από τη Διεύθυνση Ανάπτυξης της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης³⁵, έχει καταχωρηθεί στο μητρώο συντήρησης που τηρεί η εν λόγω διεύθυνση³⁶ και διαθέτει τα κατάλληλα όργανα, μέσα και προσωπικό³⁷. Κάθε συντηρητής μπορεί να πραγματοποιεί τη συντήρηση μέχρι διακοσίων σαράντα (240) ανελκυστήρων³⁸, ενώ η χρονική διάρκεια της συντήρησης του ανελκυστήρα πρέπει να είναι τουλάχιστον σαράντα πέντε (45) λεπτά της ώρας^{39,40}. Διευκρινίζεται ότι αντίστοιχα ούτε ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής του κτιρίου μπορούν να αναθέτουν την επισκευή ή λοιπές εργασίες που αφορούν στον ανελκυστήρα σε άλλα πρόσωπα πλην του υπεύθυνου συντηρητή.

20. Στις υποχρεώσεις των συντηρητών περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων και η εξασφάλιση σωστής και υπεύθυνης εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης που επιβάλλει την πραγματοποίηση των σχετικών ελέγχων συντήρησης κάθε τέσσερις (4) μήνες για τους ανελκυστήρες των μονοκατοικιών, πολυκατοικιών και των ξενοδοχείων έως 200 κλινών και κάθε τρεις (3) μήνες για τις λοιπές κατηγορίες ανελκυστήρων και η ενημέρωση του βιβλιαρίου συντήρησης του ανελκυστήρα^{41,42}.
21. Η μεταβολή του προσώπου του συντηρητή μετά από απόφαση του ιδιοκτήτη⁴³ υπόκειται σε ειδική και λεπτομερή διαδικασία γνωστοποίησης του εποπτεύοντος ΟΤΑ κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 2-3 της ΚΥΑ⁴⁴.

³³ «Κάθε ανελκυστήρας πρέπει να συντηρείται περιοδικά με συχνότητα που προσδιορίζεται ως ακολούθως: α) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους σε μονοκατοικίες ανεξαρτήτως στάσεων και ορόφων, κάθε δύο μήνες. β) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους σε πολυκατοικίες και σε ξενοδοχεία μέχρι 200 κλίνες ανεξαρτήτως στάσεων και ορόφων, κάθε 45 ημέρες. γ) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους: i. σε δημόσιους χώρους, σε σιδηροδρομικούς σταθμούς, σε αεροδρόμια, σε υπόγειες ή υπέργειες διαβάσεις, και γενικά σε προσπελάσιμα από το ευρύ κοινό κτίρια ή χώρους στάθμευσης, ii. σε χώρους που είναι εκτεθειμένοι σε ιδιαίτερες επιδράσεις της ατμόσφαιρας ή του περιβάλλοντος χώρου όπως π.χ. σε πολύ υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες, σε αυξημένη ανάπτυξη σκόνης, σε αυξημένο κίνδυνο διαβρώσεων, σε κίνδυνο εκρήξεων κλπ., iii. σε ξενοδοχεία με παραπάνω από 200 κλίνες ή σε κτίρια όπου εξυπηρετείται ευρύ κοινό (>10000 διαδρομές / εκκινήσεις την εβδομάδα) iv. σε νοσοκομεία, ο αριθμός των συντηρήσεων ανέρχεται σε δύο φορές τον μήνα», άρθρο 4 παρ. 4 ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008.

³⁴ Στην ΚΥΑ ο συντηρητής αναφέρεται και ως «υπεύθυνος συνεργείου συντήρησης» ή «συνεργείο συντήρησης».

³⁵ Για τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και δικαιολογητικά για τη λήψη της σχετικής άδειας βλ. το άρθρο 7 της ΚΥΑ.

³⁶ Για τα τηρούμενα στο μητρώο στοιχεία βλ. το άρθρο 7 παρ. 5 της ΚΥΑ.

³⁷ Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 της εν λόγω ΚΥΑ. Ο υπεύθυνος συντηρητής και κάτοχος της σχετικής άδειας έχει το δικαίωμα να προϊστάται σε τρία (3) κινητά συνεργεία ανελκυστήρων (βλ. παρ. 2 της εν λόγω διάταξης), ενώ κάθε κινητό συνεργείο συντήρησης ανελκυστήρων πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον έναν ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας και έναν βοηθό ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας ή ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας (βλ. παρ. 3 άρθρου 5 της ΚΥΑ).

³⁸ Βλ. άρθρο 5 παρ. 4 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

³⁹ «[...] ή όσο περισσότερο απαιτηθεί κατά την κρίση του συνεργείου συντήρησης. Ο επικεφαλής του συνεργείου συντήρησης και ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής ή ο νόμιμος εκπρόσωπός τους επιβλέπουν αν εξαντλείται το παραπάνω χρονικό διάστημα από το προσωπικό του εν λόγω συνεργείου», βλ. άρθρο 5 παρ. 5 της ΚΥΑ.

⁴⁰ Σε περίπτωση παράλειψης του συντηρητή και μη πραγματοποίησης των ελάχιστων συντηρήσεων που προβλέπονται στην ΚΥΑ (κατά το άρθρο 4 παρ. 4 της ΚΥΑ) ή μη τήρησης της ελάχιστης χρονικής διάρκειας των 45 λεπτών, ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής μπορεί να αναφέρεται στην αρμόδια Νομαρχιακή Υπηρεσία που έχει εκδώσει την άδεια του συνεργείου συντήρησης και το έχει εγγεγραμμένο στο μητρώο που τηρεί, βλ. άρθρο 5 παρ. 7 της ΚΥΑ.

⁴¹ Βλ. άρθρο 6 παρ. 1 της ΚΥΑ και εν γένει το άρθρο 6 για της υποχρεώσεις των συντηρητών.

⁴² Για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ιδιοκτητών- διαχειριστών βλ. το άρθρο 8 της ΚΥΑ.

⁴³ Διαχειριστή σε περίπτωση πολυκατοικίας, συνήθως μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

22. Σε περίπτωση που ο ανεγκυστήρας λειτουργεί χωρίς την τήρηση των νομίμων προϋποθέσεων εγκατάστασης, λειτουργίας και συντήρησής του ή χωρίς τα πιστοποιητικά αρχικών ή περιοδικών ελέγχων ανάλογα με την περίπτωση, καθώς και σε περίπτωση που κατά τον περιοδικό έλεγχο διαπιστώνονται σοβαρές ελλείψεις, που δεν αποκαθίστανται εντός της ταχθείσας από τον φορέα ελέγχου⁴⁵ προθεσμίας, δύναται με απόφαση της Διεύθυνσης Ανάπτυξης της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης να επιβληθεί η διακοπή της λειτουργίας του ανεγκυστήρα⁴⁶.

Δ. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

23. Κατά πάγια νομολογία, η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Και τούτο, διότι δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, όταν οι κρινόμενες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού⁴⁷. Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ'αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής. Η υπό κρίση υπόθεση αφορά σε σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού και τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου των συμπραττουσών στη σχετική αγορά, και δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ⁴⁸. Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν η σχετική αγορά ήθελε τυχόν οριοθετηθεί με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που προκρίνεται στην παρούσα τούτο δεν επιδρά καθοριστικά ως προς τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Σε κάθε περίπτωση, σημειώνονται τα ακόλουθα που προκύπτουν από την πραγματοποιηθείσα ανάλυση της σχετικής αγοράς.

⁴⁴ «2.Εάν ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής επιθυμεί την αλλαγή του συνεργείου συντήρησης υποχρεούται να προειδοποιεί εγγράφως, με συστημένη επιστολή, το συνεργείο 20 τουλάχιστον μέρες προ της αλλαγής και στο διάστημα αυτό να αναθέτει τη συντήρηση σε νέο συνεργείο. Σε κάθε περίπτωση ανάληψης της συντήρησης από νέο υπεύθυνο συντηρητή, θα πρέπει να παραδίδονται εγγράφως στον ιδιοκτήτη ή διαχειριστή του κτιρίου ή τον νόμιμο εκπρόσωπο τους από τον απερχόμενο συντηρητή, όλοι οι απαραίτητοι κωδικοί για την λειτουργία του ανεγκυστήρα ώστε να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη και ασφαλής λειτουργία αυτού. 3.Η νέα ανάληψη δηλώνεται με υπεύθυνες δηλώσεις του ν. 1599/1986 του νέου συντηρητή (εις διπλούν), και του ιδιοκτήτη ή διαχειριστή του κτιρίου, θεωρημένη νομίμως για το γνήσιο της υπογραφής, στην αρμόδια Υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, προσκομίζοντας το βιβλίο συντήρησης του ανεγκυστήρα, στο οποίο θα καταχωρείται η νέα ανάθεση και ανάληψη, καθώς και την άδεια του συνεργείου συντήρησης ανεγκυστήρων. Αντίγραφο της υπεύθυνης δήλωσης ανάληψης της συντήρησης διαβιβάζεται στην Διεύθυνση Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης της έδρας του συντηρητή για να ενημερωθεί το μητρώο συνεργείων συντήρησης ανεγκυστήρων».

⁴⁵ Για το φορέα ελέγχου βλ. το άρθρο 9 της ΚΥΑ.

⁴⁶ Το ίδιο ισχύει και όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 11 της ΚΥΑ. Για τη διακοπή λειτουργίας του ανεγκυστήρα και τη σχετική διαδικασία, βλ. το άρθρο 12 της ΚΥΑ. Εκτός από τη διακοπή λειτουργίας, σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων της ΚΥΑ προβλέπεται και η επιβολή των κυρώσεων του άρθρου 13 της ΚΥΑ.

⁴⁷ Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ Τ-38/02, *Groupes Danone*, σκ. 99, και ΓενΔΕΕ Τ-48/02, *Brouwerij Haacht*, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν). Επίσης, βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 και ΕπΑντ 563/2013, σκ. 42.

⁴⁸ Βλ. και ΕπΑντ, Ανακοίνωση της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(2), καθώς και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (*de minimis*), ΕΕ C 368 της 22-12-2001, παρ. 11(2).

Δ.1 Σχετική Προϊοντική Αγορά

24. Η οριοθέτηση της σχετικής προϊοντικής αγοράς περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων που είτε από πλευρά ζήτησης είτε από πλευρά προσφοράς είναι υποκατάστατα μεταξύ τους⁴⁹.
25. Επισημαίνεται ότι όπως αναφέρεται σε πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής και «Ε. Επ.»)⁵⁰, η τελευταία έχει θεωρήσει σε προηγούμενες αποφάσεις της ως δυνατή οριοθέτηση της σχετικής αγοράς που αφορά η υπό κρίση υπόθεση, αφενός⁵¹ α) την ευρύτερη αγορά της εγκατάστασης ανελκυστήρων περιλαμβάνουσα τις υπηρεσίες εγκατάστασης, εκσυγχρονισμού, επισκευής και συντήρησης, και αφετέρου⁵² β) τις ξεχωριστές αγορές παροχής υπηρεσιών i) πώλησης και εγκατάστασης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων, ii) συντήρησης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων(οι οποίες περιλαμβάνουν και τις εργασίες επισκευής), και iii) εκσυγχρονισμού ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων⁵³. Στην ίδια ως άνω πρόσφατη απόφαση της Ε.Επ.⁵⁴ διατυπώθηκε ως δυνατή οριοθέτηση σχετικής αγοράς, είτε α) η αγορά της παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων είτε β) η παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης i) ανελκυστήρων και ii) κυλιόμενων κλιμάκων, ξεχωριστά⁵⁵.
26. Τα μέλη του ΣΥΣΕΒΕ, δραστηριοποιούνται σύμφωνα με τη σχετική καταστατική πρόβλεψη στην αγορά της εγκατάστασης ή/και στην αγορά συντήρησης ανελκυστήρων. Επισημαίνεται ότι η παροχή υπηρεσιών συντήρησης ανελκυστήρων δεν συνεπάγεται και δυνατότητα παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης, καθώς με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο απαιτούνται ξεχωριστές προϋποθέσεις αδειοδότησης⁵⁶. Ωστόσο όπως προκύπτει από σχετική απάντηση του ΣΥΣΕΒΕ⁵⁷, παρ' ότι η πλειονότητα των μελών του δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών συντήρησης ανελκυστήρων και ένα μικρό μόνο ποσοστό ([...]) δύναται να παρέχει αυτοτελώς υπηρεσίες εγκατάστασης, τα υπόλοιπα μέλη «δύνανται να παρέχουν

⁴⁹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ΕΕ C 372 της 09-12-1997, σελ. 5.

⁵⁰ Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. Μ.9815 – *ADVENT-CINVEN-THYSSENKRUPPELEVATOR*.

⁵¹ Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. Μ.5991 – *TRITONIIIHOLDING 6 – WITTURGROUP*.

⁵² Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. COMP/E-1/38.823 – *PO/Elevators and Escalators*.

⁵³ Οι υπηρεσίες εκσυγχρονισμού απαιτούν κατά τα οριζόμενα στη σχετική απόφαση περισσότερες εργασίες εγκατάστασης νέου εξοπλισμού και εξαρτημάτων σε σχέση με τις υπηρεσίες συντήρησης. Οι υπηρεσίες εκσυγχρονισμού βασικά αναβαθμίζουν την υπάρχουσα εγκατάσταση.

⁵⁴ Δηλ. την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. Μ.9815 – *ADVENT-CINVEN-THYSSENKRUPPELEVATOR*.

⁵⁵ Στην εν λόγω υπόθεση το ζήτημα της ακριβούς οριοθέτησης έμεινε ανοιχτό.

⁵⁶ Βλ. σχετ. ΠΔ 108/2013, αλλά και κεφάλαιο Γ της παρούσης, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 497/18.1.2021 επιστολή του ΣΥΣΕΒΕ.

⁵⁷ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 497/18.1.2021 επιστολή του ΣΥΣΕΒΕ στην οποία αναφέρει σχετικά: «[Διευκρινίζουμε ότι έkaστο μέλος του Συνδέσμου μας έχει τη δυνατότητα συντήρησης και, μετά βεβαιότητας, αυτή είναι η βασική δραστηριότητα των μελών μας. Μικρός αριθμός από τα μέλη μας ([...]) έχει τη δυνατότητα ανάληψης αυτοτελώς (με δικαίωμα υπογραφής) εγκατάσταση ανελκυστήρων δεδομένου ότι είναι πτυχιούχοι μηχανικοί (ηλεκτρολόγοι ή μηχανολόγοι). Οι υπόλοιποι δύνανται να παρέχουν υπηρεσίες σε έργα εγκατάστασης σε συνεργασία με ηλεκτρολόγους ή μηχανολόγους μηχανικούς (μη μέλη) οι οποίοι προβαίνουν στη σύνταξη της μελέτης και στην επίβλεψη του έργου».

υπηρεσίες σε έργα εγκατάστασης σε συνεργασία με ηλεκτρολόγους ή μηχανολόγους μηχανικούς (μη μέλη) οι οποίοι προβαίνουν στη σύνταξη της μελέτης και στην επίβλεψη του έργου». Περαιτέρω, σε σχετική απόφαση της Ε.Επ.⁵⁸ αναφέρεται ότι δραστηριοποιούμενες εταιρίες στην εγκατάσταση ανελκυστήρων παρέχουν στην πλειονότητα των πελατών τους και τις μετέπειτα υπηρεσίες συντήρησης.

27. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική ευρωπαϊκή νομολογία, το αντικείμενο δραστηριότητας και τη δυνατότητα παροχής των σχετικών υπηρεσιών από τα δραστηριοποιούμενα μέλη του ΣΥΣΕΒΕ, ως **σχετική προϊοντική αγορά** για τους σκοπούς της παρούσης προκρίνεται **η αγορά παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης και συντήρησης/επισκευής/εκσυγχρονισμού ανελκυστήρων**⁵⁹.

Δ.2 Σχετική Γεωγραφική Αγορά

28. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές των σχετικών υπηρεσιών⁶⁰.
29. Εν προκειμένω, όπως έχει κρίνει και η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε αντίστοιχες προηγούμενες αποφάσεις της⁶¹, καθώς οι υπό εξέταση πρακτικές αφορούν σε σύνδεσμο εγκαταστατών και συντηρητών ανελκυστήρων, οι οποίοι κατά την πλειοψηφία τους καλύπτουν συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, η σχετική γεωγραφική αγορά δύναται να οριοθετηθεί τοπικά σε επίπεδο νομού ή ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής στα όρια της οποίας η φύση και το είδος του ανταγωνισμού δεν διαφοροποιούνται. Συνεπώς, για τον ΣΥΣΕΒΕ, ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η περιοχή εντός της οποίας τα μέλη του ασκούν τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Η περιοχή αυτή συνήθως συμπίπτει με τα όρια του Νομού στον οποίο εδρεύει ο Σύνδεσμος, αλλά μπορεί να είναι και ευρύτερη ή και στενότερη κατά τα οριζόμενα στο καταστατικό εκάστου Συνδέσμου.
30. Σημειώνεται ότι κάθε μεμονωμένο συνεργείο εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων δραστηριοποιείται σε τοπικό επίπεδο, καλύπτοντας μια πολύ στενά ορισμένη γεωγραφική περιοχή. Τα συνεργεία εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων αποτελούν στην πλειονότητά τους πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες ανταποκρίνονται σε μια τοπική

⁵⁸ Βλ. σχετ. την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. COMP/E-1/38.823 – PO/Elevators and Escalators.

⁵⁹ Εξάλλου αναφορικά με την περίπτωση των κυλιόμενων κλιμάκων επικουρικά επισημαίνεται ότι από πλευράς υποκατάστασης ζήτησης, οι κυλιόμενες κλίμακες δεν δύναται να υποκαταστήσουν πλήρως τους ανελκυστήρες, ιδίως λαμβανομένου υπόψη ότι απαιτούν ειδικές κτιριακές προδιαγραφές, ενώ η χρήση τους είναι δυσχερής όταν χρειάζεται η μεταφορά συγκεκριμένων αντικειμένων, όπως φορτία μεγάλου μεγέθους, φορεία κλπ.

⁶⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ΕΕ C 372 της 09-12-1997, σελ. 5.

⁶¹ Βλ. σχετικά ΕπΑντ 292/IV/2005, 518/VI/2011, 554/VII/2012, 670/2018 και 750/2021.

ζήτηση. Λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό και τη γεωγραφική έκταση που καλύπτουν τα μέλη του ΣΥΣΕΒΕ, η σχετική γεωγραφική αγορά καταλαμβάνει την περιοχή της Βορείου Ελλάδος, καθώς εκεί δραστηριοποιούνται τα μέλη του.

31. Επικουρικά αναφέρεται ότι από την έρευνα της ΓΔΑ δεν προέκυψαν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα της εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων, ενώ δεν ανευρέθηκε καμία σχετική κλαδική μελέτη.

Ε. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΔΑ

32. Στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης έρευνας πραγματοποιήθηκε επιτόπιος έλεγχος στις 24.09.2020⁶² στα γραφεία του ΣΥΣΕΒΕ. Στο πλαίσιο του ως άνω επιτόπιου ελέγχου ελήφθη ανωμοτί κατάθεση από [...] ⁶³. Επιπλέον, εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων στον ΣΥΣΕΒΕ⁶⁴.
33. Επιστολές παροχής στοιχείων εστάλησαν επίσης στις Περιφερειακές Ενότητες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου, μεταξύ άλλων, ζητήθηκε να προσκομίσουν κατάλογο με το σύνολο των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται, στην Περιφερειακή Ενότητα τους, στην εγκατάσταση και στη συντήρηση ανελκυστήρων για έκαστο εκ των ετών της περιόδου από το 2006 έως σήμερα.
34. Σκοπός του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στις 24.09.2020 στον ΣΥΣΕΒΕ ήταν η συλλογή των πρακτικών του Διοικητικού Συμβουλίου, της Γενικής Συνέλευσης και του Πειθαρχικού Συμβουλίου και λοιπών εγγράφων του Συνδέσμου, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να διαπιστωθεί εάν στο ισχύον καταστατικό του Συνδέσμου υφίστανται διατάξεις με αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο.
35. Στην έδρα του ΣΥΣΕΒΕ βρέθηκε Καταστατικό που υιοθετήθηκε στις 31.3.2006, το οποίο ήταν και το ισχύον μέχρι και την ημερομηνία του ελέγχου⁶⁵. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 10, του Καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ, στις αρμοδιότητες του Δ.Σ. περιλαμβάνεται και η δυνατότητά του να *«ορίζει τα κατώτατα όρια αμοιβής για την ανάληψη έργων εγκατάστασης, επισκευής ή συντήρησης ανελκυστήρων, σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και τις συνθήκες που επικρατούν στις συναλλαγές, για αποφυγή αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του Συνδέσμου»*. Επίσης, το άρθρο 22 του ως άνω καταστατικού ορίζει ρητά ότι το ΔΣ δικαιούται να επιβάλλει πειθαρχικές ποινές σε βάρος μέλους του, μετά από γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου, εάν αυτό το μέλος *«παραβαίνει τα κατώτερα όρια αμοιβής που ισχύουν κάθε φορά κατά την ανάληψη έργων εγκατάστασης, επισκευής ή συντήρησης ανελκυστήρων που ορίζονται με απόφαση του ΔΣ σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 10»*. Κατά τον έλεγχο αναζητήθηκε, αλλά δεν εντοπίστηκε ο

⁶² Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 8059/16.09.2020 εντολή ελέγχου.

⁶³ Βλ. την από 24.09.2020 ανωμοτί κατάθεση του [...].

⁶⁴ Βλ. σχετ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 40/05.01.2021, 635/22.1.2021 και 2910/01.04.2021 επιστολές παροχής στοιχείων για τις οποίες ελήφθησαν οι υπ' αριθ. πρωτ. 497/18.01.2021, 932/01.02.2021 και 3102/07.04.2021 απαντητικές επιστολές.

⁶⁵ Και έως την τροποποίησή του με την από 27.10.2020 απόφαση της ΓΣ του Συνδέσμου, που καταχωρήθηκε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης στις 15.12.2020.

προβλεπόμενος στο, κατά το χρόνο του ελέγχου ισχύον, άρθρο 21 παρ. 2 του Καταστατικού, Κανονισμού Λειτουργίας του Πειθαρχικού Συμβουλίου⁶⁶.

36. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου ελήφθη ανωμοτί κατάθεση από [...]. Ο καταθέτων ερωτήθηκε εάν έχουν εφαρμοστεί οι ως άνω αναφερόμενες διατάξεις του καταστατικού από τον ΣΥΣΕΒΕ αναφορικά με την τήρηση από τα μέλη του συγκεκριμένων αμοιβών και αν ναι με ποιο τρόπο. Εκείνος απάντησε αρχικά ότι δεν έχουν ορίσει κατώτατο όριο ούτε στην εγκατάσταση ούτε στη συντήρηση/επισκευή⁶⁷. Συνέχισε την κατάθεση αναφέροντας ότι σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 10 του καταστατικού, το Δ.Σ. ορίζει τα κατώτατα όρια αμοιβής για εγκατάσταση, επισκευή ή συντήρηση ανελκυστήρα και σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 2 ιβ, το Πειθαρχικό μπορεί να παρέμβει σε αυτήν την περίπτωση, αλλά υποστήριξε ότι ουδέποτε έχουν εφαρμόσει τα συγκεκριμένα άρθρα του καταστατικού. Επίσης, δήλωσε ότι κάποια στιγμή (στο άμεσο μέλλον) θα συγκαλέσουν καταστατική Συνέλευση προκειμένου να ψηφίσουν την κατάργηση των εν λόγω άρθρων, διότι δεν εφαρμόζονται και κατέληξε ότι ο καθένας δουλεύει στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς στις τιμές που θεωρεί ότι είναι βιώσιμη η επιχείρησή του⁶⁸. Πράγματι, ο ΣΥΒΕΣΕ γνωστοποίησε στην Υπηρεσία ότι προέβη σε τροποποίηση του καταστατικού του με την από 10.10.2020 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης⁶⁹. Από το κείμενο του νέου προσκομισθέντος καταστατικού έχουν πράγματι απαλειφθεί οι ως άνω αναφερόμενες διατάξεις. Εν συνεχεία παραδέχθηκε ότι πράγματι υφίσταται Πειθαρχικό Συμβούλιο, όπως και όλα τα όργανα του Συνδέσμου που περιγράφονται στο καταστατικό. Τέλος, διευκρίνισε ότι: *«η δράση του Πειθαρχικού Συμβουλίου δεν επεκτείνεται σε θέματα τιμών»* και συμπλήρωσε ότι *«Παραδείγματα δράσης του Πειθαρχικού είναι τα κάτωθι: α) σε περίπτωση περιοδικού ελέγχου (όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία) να παρευρίσκεται ο νέος συντηρητής στον περιοδικό έλεγχο, χωρίς να έχει κάνει ανάληψη της συντήρησης. Αυτό συνιστά αντισυναδελφική συμπεριφορά (παραβαίνει το νόμο) και συνιστά σύσταση από το Πειθαρχικό στο μέλος του συνδέσμου (συντηρητή). β) διαγραφή μέλους του Συνδέσμου, λόγω αποχής από τα όργανα του Συνδέσμου (Συνέλευση κλπ.) γ) Εργοδότης-συντηρητής ανελκυστήρων κάλυψε υπάλληλο (τεχνικός) όσον αφορά ανάληψη συντήρησης. Του έγινε επίπληξη (του εργοδότη – μέλους του Συνδέσμου) για αντισυναδελφική συμπεριφορά και σε περίπτωση υποτροπής (επανάληψης) θα διαγραφεί από μέλος του Συνδέσμου»*.⁷⁰

ΣΤ. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΓΕΝΙΚΑ

ΣΤ.1 Εφαρμοστέες Διατάξεις – Άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και Άρθρο 1 του Ν. 3959/2011

⁶⁶ Διευκρινίζεται ότι στο προσφάτως τροποποιηθέν καταστατικό, η εν λόγω πρόβλεψη δεν απαντάται πλέον, καθώς το άρθρο 21 παρ. 2 του ισχύοντος καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ προβλέπει μόνον ότι σε περίπτωση μη εκλογής ή έλλειψης του Πειθαρχικού Συμβουλίου, τις αρμοδιότητές του ασκεί το Διοικητικό Συμβούλιο.

⁶⁷ Βλ. απάντηση 3 της ανωμοτί κατάθεσης.

⁶⁸ Βλ. απάντηση 5 της ανωμοτί κατάθεσης.

⁶⁹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 932/01.02.2021 απάντηση του ΣΥΣΕΒΕ. Το τροποποιηθέν καταστατικό εγκρίθηκε με την υπ' αριθ.187Σ/27.10.2020 διαταγή τροποποίησης του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης και καταχωρήθηκε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης στις 15.12.2020.

⁷⁰ Βλ. απάντηση 7 της ανωμοτί κατάθεσης.

37. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, των γενικών αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις⁷¹. Έτσι, κάθε συμπεριφορά, η οποία εκδηλώθηκε και έπαυσε πριν την 20-04-2011 (ημερομηνία κατάργησης του Ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011), αξιολογείται βάσει των άρθρων του Ν. 703/1977. Παραβατική συμπεριφορά διαρκείας, με χρονική αφετηρία εκδήλωσης προγενέστερη της θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011, η οποία διαρκεί και μετά τη θέσπιση του νόμου αυτού, καταλαμβάνεται από το ρυθμιστικό πεδίο του νέου νόμου που θεσπίστηκε διαρκούσης της παράβασης και κατήργησε τον παλαιότερο.
38. Συνεπώς, ελλείπει ρητής διαχρονικού δικαίου διάταξης προβλεπόμενης στον Ν. 3959/2011, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του άρθρου 1 Ν. 3959/2011, εφόσον οι εξεταζόμενες συμπεριφορές διαρκούν και μετά τις 20-04-2011. Ειδικότερα, εν προκειμένω οι εξεταζόμενες πρακτικές αφορούν για το ΣΥΣΕΒΕ το χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος του καταστατικού αυτού, το έτος 2006 μέχρι την κατάργηση των εξεταζόμενων διατάξεων αυτού το Δεκέμβριο του παρελθόντος έτους (15.12.2020)⁷², συνεπώς οι εξεταζόμενες πρακτικές εξετάζονται υπό το πρίσμα του άρθρου 1 Ν. 3959/2011. Σε κάθε περίπτωση, ουδεμία ουσιαστική διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 1 Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 Ν.3959/2011, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις είναι πανομοιότυπες.

ΣΤ.2 Πιθανός Επηρεασμός του Εμπορίου Μεταξύ Κρατών Μελών της ΕΕ

39. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003⁷³, οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν, όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού, να εφαρμόζουν και τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ όταν δύναται να επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.
40. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών είναι αυτόνομο κριτήριο της ενωσιακής νομοθεσίας, το οποίο πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μία πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας

⁷¹Βλ. ΔΕΕ, C-201 και 216/09, *ArcelorMittal*, σκ. 67-70.

⁷² Βλ. τις επιστολές του ΣΥΣΕΒΕ υπ' αρ. πρωτ. 497/18-01-2021, με την οποία ενημερώθηκε η ΓΔΑ για την τροποποίηση του Καταστατικού, και υπ' αρ. πρωτ. 932/01-02-2021, με την οποία προσκομίστηκε το νέο Καταστατικό. Όπως προαναφέρθηκε, το Καταστατικό τροποποιήθηκε με την από 10.10.2020 ΓΣ του ΣΥΣΕΒΕ, εκδόθηκε σχετικά η υπ' αριθ. 187Σ/ 27.10.2020 διαταγή τροποποίησης του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης και η τροποποίηση καταχωρήθηκε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης στις 15.12.2020.

⁷³ Κανονισμός 1/2003 του Συμβουλίου, της 16-12-2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [101] και 82 [102] της συνθήκης, ΕΕ L 1 της 04-01-2003, σελ. 1.

αγοράς μεταξύ των κρατών μελών⁷⁴. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί επίσης να επηρεαστεί σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή σημαντικό τμήμα της⁷⁵.

41. Στην προκειμένη περίπτωση, εξετάζονται οι συμπεριφορές του ΣΥΣΕΒΕ, συνδέσμου που δραστηριοποιείται σε τοπικό επίπεδο και του οποίου τα μέλη επίσης δραστηριοποιούνται κατά κανόνα τοπικά (ήτοι τη Θεσσαλονίκη με όμορους νομούς αντίστοιχα), η ένταξη σε αυτόν των εγκαταστατών-συντηρητών ανελκυστήρων δεν είναι υποχρεωτική και δεν υπάρχει κάποιος πρακτικός λόγος εξαιτίας του οποίου οι επαγγελματίες αυτοί τελούν σε κάποιας μορφής εξάρτηση από τον ΣΥΣΕΒΕ (πχ έκδοση βεβαίωσης άσκησης επαγγέλματος, καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, κλπ). Επιπλέον, σημειώνεται ότι, παρότι [...] ⁷⁶.
42. Συνεπώς, οι πρακτικές του ΣΥΣΕΒΕ δεν πιθανολογείται ότι δύνανται να ασκήσουν άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική σοβαρή επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, και άρα το άρθρο 101 ΣΛΕΕ δεν τυγχάνει εφαρμογής στην κρινόμενη υπόθεση, οι δε πρακτικές που περιγράφονται στην παρούσα αξιολογούνται μόνο υπό το πρίσμα των εθνικών διατάξεων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

ΣΤ.3 Εξέταση Κριτηρίων του Άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011

43. Το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και όλες τις εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και, μεταξύ άλλων, εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών, ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.
44. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 είναι (α) η ύπαρξη συμφωνίας, απόφασης ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων, και (β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, απόφασης ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.
45. Κατά συνέπεια, θα πρέπει, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, να ερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων.

ΣΤ.3.1 Η έννοια της επιχείρησης στο δίκαιο του ανταγωνισμού

⁷⁴ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 81, σκ. 9-13 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁷⁵ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου ό.π., παρ.22.

⁷⁶Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 497/18.01.2021 παροχή στοιχείων του ΣΥΣΕΒΕ.

46. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 ως «επιχείρηση» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική οντότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του⁷⁷. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική, με αποτέλεσμα το αποφασιστικό κριτήριο της έννοιας αυτής στο δίκαιο της προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού να είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά.
47. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, αλλά αντίθετα παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και ως εκ τούτου ασκούν οικονομική δραστηριότητα, λογίζονται ως επιχειρήσεις υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού⁷⁸.

ΣΤ.3.2 Η έννοια της ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού

48. Ο όρος «ένωση επιχειρήσεων» στο δίκαιο του ανταγωνισμού προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η εν λόγω οντότητα να φέρει νομική προσωπικότητα, αλλά αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της⁷⁹. Σωματεία, ενώσεις ή σύνδεσμοι με μέλη τους επιχειρήσεις θεωρούνται καταρχήν ως ενώσεις επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (non-profit undertakings)⁸⁰.
49. Όπως έχει επισημάνει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ένας επαγγελματικός φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 όταν θεσπίζει μια ρύθμιση που αφορά την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του⁸¹, ενώ στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται και λοιπές ρυθμίσεις καθορισμού πίνακα αμοιβών μελών ή κατώτατων ορίων αμοιβών των μελών, καθώς και υποδείξεις, εγκύκλιοι και λοιπές πρακτικές με τις οποίες οι επαγγελματικές οργανώσεις παρακινούν τα μέλη τους να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα προσδιορισμού των αμοιβών τους. Επίκληση του συνδικαλιστικού χαρακτήρα ενός σωματείου δεν μεταβάλλει τη θεώρηση αυτού ως ένωσης επιχειρήσεων για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού, καθότι ο συνδικαλιστικός χαρακτήρας δεν αναιρεί την αντιανταγωνιστική δράση της ένωσης επιχειρήσεων, ούτε η συνδικαλιστική δραστηριότητα παρέχει σ' αυτές το δικαίωμα να παραβαίνουν τις διατάξεις περί ανταγωνισμού⁸².

⁷⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, C-180 ως 184/98, *Pavel Pavlov*, σκ. 74, ΔΕΕ, C-55/96, *Job Centre*, σκ. 21, και ΔΕΕ, C-244/94, *Fédération française des Sociétés d'Assurance*, σκ. 14.

⁷⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, C-180 ως 184/98, *Pavel Pavlov*, σκ. 77.

⁷⁹ Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 31.

⁸⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 209 ως 215 και 218/78, *Van Landewyck*, σκ. 87-88.

⁸¹ Βλ. ΕπΑντ670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 162, όπου και παραπομπές σε ΕπΑντ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, παρ. IV.3.1, και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 105.

⁸² Βλ. ΕπΑντ670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 162, όπου και παραπομπές σε ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 95, και ΕπΑντ 554/VIII/2012, *Φροντιστήρια*.

ΣΤ.3.3 Η έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού

50. Ο όρος «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων» στο δίκαιο του ανταγωνισμού ερμηνεύεται ευρέως⁸³. Περιλαμβάνει κάθε έκφραση βούλησης μιας ένωσης επιχειρήσεων, με οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού, οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη και/ ή προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους⁸⁴. Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν τα μέλη⁸⁵. Η βούληση της ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από διάφορα στοιχεία και περιστατικά, όπως το ύψος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων, η σύνταξη προτύπων συμβάσεων με αναφορά στις συνιστώμενες τιμές, ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα κα⁸⁶. Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ίδιας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά⁸⁷.
51. **Εξάλλου, και οι χωρίς δεσμευτικότητα συστάσεις μιας ένωσης επιχειρήσεων συνιστούν αποφάσεις υπό την παραπάνω έννοια εάν** αντανακλούν εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά και εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται οι εν λόγω συστάσεις να οδηγούν σε ομοιόμορφη συμπεριφορά. Οι συστάσεις μη δεσμευτικού χαρακτήρα οιασδήποτε ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της αναφορικά με τον καθορισμό τιμών εκ μέρους τους για την παροχή υπηρεσιών απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξ ολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης

⁸³ Βλ. στη θεωρία, Αθανασίου Λία, Το αντικείμενο της απαγόρευσης: Μορφές συμπράξεων σε Τζουγανάτος Δημήτρης, *Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού*, Τόμος Α', σελ. 233, § 28 και σελ. 235, § 31, και στη νομολογία, ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, «Η έννοια της "απόφασης ενώσεων επιχειρήσεων" έχει σκοπό να μη διαφεύγουν οι επιχειρήσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού δυνάμει του τρόπου με τον οποίο συντονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της αρχής αυτής, στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 - Ν. 3959/2011, όπως και στο άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, εμπίπτουν όχι μόνον οι άμεσοι τρόποι συντονισμού των συμπεριφορών μεταξύ επιχειρήσεων (οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές), αλλά και οι θεσμοποιημένες μορφές συνεργασίας, δηλαδή οι καταστάσεις όπου οι επιχειρηματίες ενεργούν μέσω συλλογικής οντότητας ή κοινού οργάνου», σκ. 47, όπου και παραπομπή σε ΓενΔΕΕ, Τ-111/08, *MasterCard*, σκ. 243, και στις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Philip Léger, C-309/99, *Wouters*, σκ. 62.

⁸⁴ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 45/85, *Verband der Sachversicherer*, σκ. 32, ΓενΔΕΕ, Τ-213/95 και 18/96, *Stichting*, σκ. 157-164, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 80/917, *National Sulphuric Acid*, ΕΕ L 260 της 03-10-1980, σελ. 24, σκ. 30. Στην υπόθεση αυτή, οι αντιανταγωνιστικές ρήτρες του καταστατικού της ένωσης επιχειρήσεων θεωρήθηκαν αυτές καθαυτές παραβατικές του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ έχουσες ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Το Καταστατικό θεωρήθηκε εφ' εαυτού απόφαση ένωσης επιχειρήσεων και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 95/551, *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf και Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijve*, ΕΕ L 312 της 23-12-1995, σελ. 79, σκ.15, και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 84.

⁸⁵ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 113.

⁸⁶ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 82 επ.

⁸⁷ Βλ. ΔΕΕ, 96/82, *IAZ*, σκ. 20, ΓενΔΕΕ, Τ-325/01, *Daimler Chrysler*, σκ. 210, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 41, και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 49.

επιχειρήσεων να αναγνωρίζουν την τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, όπως αυτός εκδηλώνεται στο πεδίο των τιμών⁸⁸.

52. Στην έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων περιλαμβάνονται, πέραν των μη δεσμευτικών συστάσεων, και υποδείξεις και λοιπές πρακτικές, με τις οποίες παρακινούν τα μέλη τους να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα του προσδιορισμού των αμοιβών τους, εφόσον αποτελούν οι πρακτικές αυτές τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ένωσης επιχειρήσεων να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της. Σύμφωνα με τη νομολογία του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών «μία επαγγελματική οργάνωση, η οποία σχετίζεται με την οικονομική δραστηριότητα των μελών της, όταν λαμβάνει αποφάσεις ή ακολουθεί διάφορες πρακτικές ή απευθύνει συστάσεις, που αφορούν την οικονομική συμπεριφορά των μελών της (...) υπόκειται στις απαγορεύσεις των εν λόγω διατάξεων»⁸⁹, ενδείξεις δε μιας τέτοιας αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής μπορεί να προκύπτουν «ευθέως» και από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της εν λόγω ένωσης επιχειρήσεων, «ανεξαρτήτως αν είχαν ή όχι δεσμευτικό χαρακτήρα»⁹⁰.

ΣΤ.3.4 Περιορισμός του ανταγωνισμού

ΣΤ.3.4.1 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

53. Το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011 περιλαμβάνει ρητά τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων στις συμπράξεις που δύνανται από τη φύση τους να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά. Με άλλα λόγια, στην περίπτωση που το αντικείμενο μιας απόφασης ένωσης επιχειρήσεων στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού, αυτή η απόφαση εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 άνευ ετέρου, δηλαδή ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας σύμπραξης παρέλκει όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού⁹¹ και ασχέτως αν, ενδεχομένως, επιδιώκεται με αυτή και κάποιος νόμιμος σκοπός⁹².

⁸⁸ Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ, T-213/95 και T-18/96, *SCK and FNK*, σκ. 157-164, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 72-73, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectesbelge*, σκ. 64, καθώς και ΔΕΕ, 96/82, *IAZ*, σκ. 20. Βλ. επίσης τη μη μεταφρασμένη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 08-12-2010, υπόθ. 39510 – *ONP*, «*Le caractère non contraignant de l'acteen cause pour les membres de ladite association ne modifie en rien cette conclusion. (...) le fait que les membres d'une association d'entreprises ne seraient pas obligés de se conformer aux décisions formulées par l'association en question et ses organes ne saurait faire obstacle à la qualification de celles-ci comme décisions d'association d'entreprises au sens de l'article 101, paragraphe 1, du TFUE*», σκ. 597-598.

⁸⁹ Βλ. ΔιοικΕφαθ 3040/2015, σκ. 3, που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*.

⁹⁰ Βλ. ΔιοικΕφαθ 2821/2013, σκ. 9, που επικύρωσε την ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*.

⁹¹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές, και ΔιοικΕφαθ 502/2013, «οι έννοιες “συμφωνία”, “αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων” και “εναρμονισμένη πρακτική” καταλαμβάνουν, από

54. Έτσι, η διαπίστωση ότι μία σύμπραξη έχει ως αντικείμενο τη νόθευση του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε κανένα αποτέλεσμα εντός της σχετικής αγοράς ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, διά της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό. Εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 1 Ν. 3959/2011, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει), όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκεί καμία επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστά λόγο απαλλαγής⁹³. Επομένως, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της σύμπραξης μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες επιχειρήσεις η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.
55. Ειδικότερα ως προς την απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, σύμφωνα με τη νομολογία, για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν απαιτείται ούτε η εκ μέρους της ένωσης επιχειρήσεων δυνατότητα εξαναγκασμού των μελών της στην εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων⁹⁴.

ΣΤ.3.4.2 Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών

56. Το άρθρο 1 Ν. 3959/2011 μνημονεύει ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμπράξεις, οι οποίες άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τις τιμές αγοράς, πώλησης ή παροχής υπηρεσιών. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού⁹⁵. Δεδομένου ότι η τιμή είναι το κυριότερο μέσο ανταγωνισμού, οι συμπράξεις με στόχο τις τιμές περιορίζουν από την ίδια τη φύση τους τον ανταγωνισμό.
57. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός των τιμών προϊόντων ή υπηρεσιών, των τιμών πλαισίων, των εκπτώσεων ή των δεσμεύσεων ως προς τις τιμές μεταπώλησης, του κόστους βάσει του οποίου προσδιορίζονται συνιστώμενες τιμές, ή των αμοιβών των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους αντίστοιχους επαγγελματίες. Ο όρος «τιμές» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια περιλαμβάνοντας ακόμα και συστάσεις περί τιμών⁹⁶, όπως «τιμές-

υποκειμενική έποψη, μορφές συμπαιγνίας που έχουν την ίδια φύση και διακρίνονται μόνον ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες αυτές εκδηλώνονται», σκ. 3.

⁹² Βλ. ΕπΑντ670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 169.

⁹³ Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

⁹⁴ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 71/74, *Fruho*, σκ. 29-31, ΓενΔΕΕ, T-217 και 245/03, *FNCBV*, σκ. 89, ΔΕΘΑΘ 1026/2007, «αποτελεί “απόφαση” ένωσης επιχειρήσεων κάθε έκφραση της κοινής βούλησης μέσα από κάποια οργανωτική δομή, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών, ανεξάρτητα από τη δεσμευτικότητα της απόφασης και ανεξάρτητα από τη μορφή την οποία αυτή λαμβάνει», σκ. 8, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 2003/600, *Viandes bovines françaises*, ΕΕ L 209 της 19-08-2003, σελ. 12, σκ. 123.

⁹⁵ Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ, T-374, 375, 384 και 388/94, *European Night Services*, «πρόκειται για συμφωνία συνεπαγόμενη κατάφωρος περιορισμούς του ανταγωνισμού, όπως τον καθορισμό των τιμών», σκ. 136.

⁹⁶ Βλ. ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 134.

στόχους» που πρέπει να επιτευχθούν⁹⁷ ή «συνιστώμενες» τιμές που πρέπει να εφαρμοσθούν⁹⁸. Για τη διαπίστωση, επομένως, άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δεν απαιτείται ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο ή προτεινόμενη ή ενδεικτική τιμή, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει τη δυνατότητα της πρόβλεψης με εύλογη βεβαιότητα της πολιτικής τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές στη σχετική αγορά⁹⁹. Η κυκλοφορία από μία ένωση επιχειρήσεων (επαγγελματική οργάνωση) πληροφοριών αναφορικά με τις τιμές από τη φύση της υποκινεί τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτή να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους, ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους. Η μέθοδος αυτή αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις εκείνες των οποίων το κόστος είναι μικρό να μειώσουν τις τιμές τους και προσφέρει ένα τεχνητό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις με μεγαλύτερο κόστος παραγωγής¹⁰⁰.

58. Στο πλαίσιο αυτό και οι απλώς συνιστώμενες τιμές μπορεί να έχουν αισθητά αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, καθώς διευκολύνουν τον συντονισμό των τιμών μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου και ενδέχεται να οδηγούν σε παραπλάνηση των καταναλωτών σχετικά με τα εύλογα επίπεδα τιμών¹⁰¹. Η κυκλοφορία αυτών των έστω προτεινόμενων τιμών από μία ένωση επιχειρήσεων δεν μπορεί να μην έχει περιοριστικό αποτέλεσμα, αφενός στο επίπεδο των μελών της, τα οποία, ακόμα και εάν δεν εφαρμόζουν ακριβώς τις προτεινόμενες αυτές τιμές, αναγκαστικά επηρεάζονται κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους από αυτές¹⁰², και αφετέρου στο επίπεδο μη μελών αυτής, που αποκτούν γνώση της τιμολογιακής πολιτικής που συνιστά η ένωση επιχειρήσεων με πληροφορίες που επιτρέπουν την πρόβλεψη με εύλογη βεβαιότητα ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους¹⁰³.
59. Επίσης, είναι αδιάφορο αν οι προτεινόμενες τιμές αφορούν μόνο ένα μέρος των υπηρεσιών που προσφέρουν τα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων¹⁰⁴.
60. Επιπροσθέτως, γίνεται δεκτό ότι οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν συνιστώμενες τιμές δύνανται να λειτουργήσουν ως εστιακό σημείο (focal point) κατά τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής από τα μέλη της, και κατ' επέκταση να εφαρμοστούν

⁹⁷ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 89/515, *Δομικά πλέγματα*, ΕΕ L 260 της 06-09-1989, σελ. 1, σκ. 166.

⁹⁸ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 60-61.

⁹⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 8/72, *Cementhandelaren*, σκ. 21, ΓενΔΕΕ, T-64/02, *Heubach*, σκ. 81, όπου επισημαίνεται και ότι «Γενικότερα, τέτοιου είδους συμπράξεις συνεπάγονται ευθεία παρέμβαση στις ουσιαστικές παραμέτρους του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά», και ΓενΔΕΕ, T-224/00, *Archer Daniels*, σκ. 120. Βλ. επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση της 08-12-2010, υπόθ. 39310-ONP, σκ. 655.

¹⁰⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 61, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 88.

¹⁰¹ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 131.

¹⁰² Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 72-73, όπου μόνο ένα μέλος του συνδέσμου FENEX αναγνώρισε ότι εφαρμόζε τις συνιστώμενες τιμές.

¹⁰³ Βλ. ΔΕΕ, C-246/86, *Belasco*, όπου έγινε δεκτό ότι η κοινοποίηση σε μη μέλη μίας ένωσης επιχειρήσεων σχεδίων τιμών «είχε ως σκοπό να παρακινήσει τις επιχειρήσεις αυτές να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους προς εκείνες των μελών, κατά τρόπον ώστε να ενισχυθούν τα αποτελέσματα της συμπράξεως και πέραν του κύκλου των μελών. Είναι πράγματι βέβαιο ότι η κοινοποίηση των εν λόγω σχεδίων εντασσόταν στο πλαίσιο εναρμόνισης με τις επιχειρήσεις μη μέλη της Belasco με σκοπό τον προσεταιρισμό τους ως προς την πρακτική αυτή τιμών», σκ. 13.

¹⁰⁴ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ.50.

ενδεχομένως στην πράξη από την πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών της, ή και από μη μέλη της¹⁰⁵.

61. Σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση των πιθανών ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μια συνιστώμενη τιμή να οδηγήσει σε κατά το μάλλον ή ήττον ομοιόμορφη εφαρμογή αυτού του επιπέδου τιμών από τα μέλη της, ή ακόμη και από μη μέλη της, διότι είναι πιθανό να χρησιμοποιηθεί ως σημείο εστίασης¹⁰⁶.

ΣΤ.4 Ενιαίος και διαρκής χαρακτήρας της παράβασης

62. Σύμφωνα με τη νομολογία, παραβίαση των απαγορευτικών διατάξεων του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 δεν στοιχειοθετείται μόνο στην περίπτωση ενεργειών που είναι μεμονωμένες, οπότε πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις για χωριστές παραβάσεις, αλλά και στην περίπτωση μιας αλληλουχίας πρακτικών ή μιας διαρκούς συμπεριφοράς, οπότε τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μια ενιαία παράβαση. Τούτο συντρέχει ανεξαρτήτως του ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς πρακτικών θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών και μεμονωμένα παράβαση των εν λόγω άρθρων¹⁰⁷.
63. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για να διαπιστωθεί εάν μια παράβαση του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 είναι ενιαία ή όχι μπορούν να συνίστανται στο εάν οι εν λόγω πρακτικές είχαν κοινό ή διαφορετικό αντικείμενο, στο εάν αφορούν κοινά προϊόντα ή υπηρεσίες, στο εάν μετείχαν σε αυτές οι ίδιες επιχειρήσεις ή στο εάν χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιες μέθοδοι για την εφαρμογή τους. Άλλα κριτήρια που μπορούν να λαμβάνονται υπόψη είναι η ταυτότητα των φυσικών προσώπων που εμπλέκονται για λογαριασμό των επιχειρήσεων και το κοινό γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των επίμαχων πρακτικών¹⁰⁸.
64. Πέραν των περιστάσεων που προαναφέρθηκαν, συνεκτιμάται περαιτέρω τυχόν σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των υπό εξέταση πρακτικών¹⁰⁹. Η συμπληρωματικότητα αυτή μπορεί να επαληθευτεί από διάφορα στοιχεία, όπως είναι η διάρκεια, το περιεχόμενο ή ο σκοπός τους¹¹⁰. Αρκεί, επομένως, να αποδειχθεί ότι οι επίμαχες πρακτικές εντάσσονται στο πλαίσιο ενός συνολικού σχεδίου προς έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, σκοπό¹¹¹.
65. Επιπροσθέτως, έχει γίνει δεκτό, ειδικά ως προς επιμέρους παραβάσεις που σχετίζονται με τις τιμές, όπως είναι οι αποφάσεις μιας ένωσης επιχειρήσεων σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, ότι οι εν λόγω πρακτικές δεν συνιστούν αυτοτελείς παραβάσεις, αλλά πρόκειται

¹⁰⁵ Βλ. ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 144 και τις εκεί αναφερόμενες παραπομπές.

¹⁰⁶ Βλ. ΕπΑντ675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 62.

¹⁰⁷ Βλ. ΔΕΕ, C-204, 205, 211, 213, 217 και 219/00 P, *AalborgPortland*, σκ. 258, ΔΕΕ, C-49/92 P, *AnicPartecipazioni*, σκ. 81, και ΓενΔΕΕ, T-279/02, *Degusa*, σκ. 155.

¹⁰⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-110/07, *Siemens*, σκ. 241, όπου και περαιτέρω νομολογία.

¹⁰⁹ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-410/09, *Almamet*, σκ. 154, ΓενΔΕΕ, T-446/05, *Amann & Söhne και Cousin Filterie*, σκ. 92, και ΓενΔΕΕ, T-101 και 111/05, *BASF και UCB*, σκ. 179.

¹¹⁰ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-446/05, *Amann & Söhne και Cousin Filterie*, σκ. 92, και ΓενΔΕΕ, T-101 και 111/05, *BASF και UCB*, σκ. 181.

¹¹¹ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-8/16, *Toshiba*, σκ. 205.

για συστατικά στοιχεία μίας ενιαίας παράβασης, που έχουν «λόγω της φύσεώς τους διαρκή χαρακτήρα»¹¹².

66. Τέλος, ως ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας παραγραφής της εξουσίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει κυρώσεις ορίζεται η ημερομηνία από την οποία έχει παύσει η διαρκής παράβαση¹¹³.

Z. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Z.1 Επιχείρηση και ένωση επιχειρήσεων

67. Εν προκειμένω, οι εγκαταστάτες-συντηρητές ανελκυστήρων, ανεξαρτήτως του εάν αποτελούν μέλη του ΣΥΣΕΒΕ ή όχι, διεξάγουν ως ελεύθεροι επαγγελματίες οικονομική δραστηριότητα, συνιστάμενη στην υπηρεσία εγκατάστασης και/ή συντήρησης ανελκυστήρων προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Λογίζονται, συνεπώς, ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων του δικαίου του ανταγωνισμού.
68. Ο ΣΥΣΕΒΕ συναφώς συνιστά ένωση επιχειρήσεων, καθώς μέλη του είναι επιχειρήσεις (οι εγκαταστάτες-συντηρητές ανελκυστήρων)¹¹⁴, τα εμπορικά συμφέροντα των οποίων εξυπηρετεί. Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι το άρθρο 3 παρ. 1 του Καταστατικού ορίζει ρητά ότι «[σ]κοπός του Συνδέσμου είναι η διαφύλαξη, η μελέτη και προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του».

Z.2 Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων

69. Η τήρηση των προβλέψεων του Καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ είναι υποχρεωτική για τα μέλη του. Η δεσμευτικότητα αυτή προκύπτει πρωτίστως από το ίδιο το κείμενο του Καταστατικού, που εκφράζει τη συλλογική βούληση των μελών του¹¹⁵. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Καταστατικού, ο επαγγελματίας εγκαταστάτης-συντηρητής ανελκυστήρων που επιθυμεί να εγγραφεί μέλος του ΣΥΣΕΒΕ οφείλει να υποβάλλει στο ΔΣ δήλωση «ότι αποδέχεται καθ' ολοκληρίαν το Καταστατικό του Συνδέσμου» και ότι θα συμμορφώνεται πλήρως προς τις νόμιμες αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων και των υπολοίπων οργάνων του. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του Καταστατικού, στις υποχρεώσεις των μελών συμπεριλαμβάνεται ρητά η υποχρέωσή τους «[ν]α πειθαρχούν και να εκτελούν πρόθυμα τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, των Γενικών Συνελεύσεων και των οργάνων που εκλέγονται κάθε φορά από αυτές», λόγο δε αποβολής από τον ΣΥΣΕΒΕ αποτελεί, μεταξύ άλλων και σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 στοιχ. β) και γ), και η περίπτωση κατά την οποία ένα μέλος «ενεργεί αντίθετα προς τους σκοπούς του Συνδέσμου (...),

¹¹²Βλ. ΓενΔΕΕ, Τ-5/00, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*, σκ. 406.

¹¹³ Βλ. ΕπΑντ 642/2017, *Κατασκευαστικές*, σκ. 101, όπου και περαιτέρω νομολογία.

¹¹⁴ Βλ. άρθρο 5 Καταστατικού ΣΥΣΕΒΕ.

¹¹⁵ Βλ. αντίστοιχα και ΕπΑντ675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 189.

παραβαίνει τις αποφάσεις των καταστατικών οργάνων του Συνδέσμου και τις διατάξεις του παρόντος Καταστατικού», στις οποίες διατάξεις συμπεριλαμβάνονταν μέχρι την 15-12-2020 και αυτές που προέβλεπαν την υποχρέωση τήρησης του τιμολογίου που μπορεί να καθορισθεί από το ΔΣ. Συναφώς, και με βάση και τη σχετική νομολογία στην ενότητα ΣΤ.3.3, αλυσιτελώς προβάλλεται το επιχείρημα από τον ΣΥΣΕΒΕ ότι ο σύνδεσμος δεν ασκεί δημόσια εξουσία και ότι ο λόγος εγγραφής και συμμετοχής στα δρώμενα του συνδέσμου συνίσταται στη συνδικαλιστική δράση και μέσω αυτής στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των μελών του¹¹⁶.

Z.3 Αντικείμενο απόφασης

70. Ειδικότερα, προβλεπόταν κατά το άρθρο 13 παρ. 10 του Καταστατικού, ως ίσχυε μέχρι την 15-12-2020, ο καθορισμός κατώτατων ορίων αμοιβής των εγκαταστατών-συντηρητών ανελκυστήρων με απόφαση του ΔΣ, το οποίο, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης μέλους του ΣΥΣΕΒΕ και μετά από έκδοση σχετικής γνωμοδότησης¹¹⁷ από το Πειθαρχικό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 2 στοιχ. ιβ) του Καταστατικού, ως ίσχυε μέχρι την 15-12-2020, μπορούσε να διαγράψει, κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 8 παρ. 5 του Καταστατικού, «οριστικά» το μέλος αυτό που δεν συμμορφώθηκε. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η ποινή της οριστικής διαγραφής¹¹⁸ από τις τάξεις του ΣΥΣΕΒΕ εμφανίζεται ως η αυστηρότερη από τις προβλεπόμενες πειθαρχικές ποινές στο άρθρο 22 παρ. 3 του Καταστατικού, οι οποίες είναι η σύσταση, η επίπληξη, η επιβολή προστίμου, η προσωρινή διαγραφή, η αναστολή άσκησης δικαιωμάτων μέλους για ορισμένο χρονικό διάστημα, η στέρηση δικαιώματος ανάληψης αξιωματών και η στέρηση δικαιώματος εισόδου στα γραφεία του ΣΥΣΕΒΕ.
71. Συνεπώς, το Καταστατικό του ΣΥΣΕΒΕ, ως ίσχυε μέχρι την 15-12-2020, εμπίπτει στην κατά το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011 έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων.
72. Σημειώνεται ότι δεν διαπιστώθηκε εφαρμογή των άρθρων 8 παρ. 5, 13 παρ. 10 και 22 παρ. 2 στοιχ. ιβ), ως ίσχυαν μέχρι την 15-12-2020, του Καταστατικού, καθώς από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει να υιοθετήθηκε συγκεκριμένη κατώτατη αμοιβή με απόφαση είτε της ΓΣ είτε του ΔΣ του ΣΥΒΕΣΕ.
73. Ενόψει των ανωτέρω, υφίσταται καθορισμός αμοιβών εκ μέρους του ΣΥΣΕΒΕ διά της θέσπισης των ως άνω διατάξεων των άρθρων 13 και 22 του μέχρι προσφάτως ισχύοντος Καταστατικού κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, που εκτείνεται χρονικά από την 31-03-2006, οπότε και υιοθετήθηκε το Καταστατικό, έως την 15-12-2020, οπότε με τροποποίηση του Καταστατικού απαλείφθηκαν οι ως άνω διατάξεις του. Διευκρινίζεται ότι η τροποποίηση του Καταστατικού αποφασίσθηκε από την από 10.10.2020 Γενική Συνέλευση του ΣΥΣΕΒΕ, σχετικά δε εκδόθηκε η υπ' αριθ. 187Σ/27.10.2020 διαταγή

¹¹⁶ Βλ. σχετικά υπ' αριθ 5885/ 07.07.2021 Υπόμνημα του ΣΥΣΕΒΕ.

¹¹⁷ Η γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι δεσμευτική για το ΔΣ κατά το άρθρο 22 παρ. 4 του Καταστατικού.

¹¹⁸ Για την επιβολή της ποινής της οριστικής διαγραφής από τις τάξεις του ΣΥΣΕΒΕ προβλέπεται περαιτέρω διαδικασία σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 2 του Καταστατικού.

τροποποίησης του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης, η δε τροποποίηση κατατέθηκε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης στις 15.12.2020.

Z.4 Διάρκεια της παράβασης του ΣΥΣΕΒΕ

74. Η ως άνω παραβατική πρακτική του καθορισμού αμοιβών μέσω των ανωτέρω επίμαχων καταστατικών προβλέψεων των άρθρων 13 και 22, ίσχυσε από το έτος 2006 μέχρι και την 15-12-2020, οπότε τροποποιήθηκε το Καταστατικό του ΣΥΣΕΒΕ και καταργήθηκαν οι ως άνω διατάξεις.
75. Πρόκειται λοιπόν για πρακτική που έχει εκ της φύσεώς της διαρκή χαρακτήρα και σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού.

Η. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 Ν. 3959/2011

76. Η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:
 - α) η σύμπραξη πρέπει να συμβάλλει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,
 - β) η σύμπραξη πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,
 - γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και
 - δ) η σύμπραξη δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.
77. Οι τέσσερις αυτές προϋποθέσεις είναι σωρευτικές. Εφόσον έστω και μία από αυτές δεν πληρούται, η συμφωνία είναι αυτοδικαίως άκυρη¹¹⁹.
78. Εφόσον διαπιστωθεί ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας της συμφωνίας υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011, τα εμπλεκόμενα μέρη τα οποία επικαλούνται το ευεργέτημα της εξαίρεσης φέρουν το βάρος απόδειξης ότι πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις¹²⁰. Κατά τη σχετική αξιολόγηση, λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα, πράγμα που σημαίνει ότι η τυχόν επικαλούμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας δεν εκτιμάται με βάση την υποκειμενική άποψη των μερών.
79. Το άρθρο 1 παρ. 3 Ν. 3959/2011 δεν αποκλείει a priori ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής του. Ωστόσο, σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού, όπως ο καθορισμός τιμών, δεν θεωρείται πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από την απαγορευτική

¹¹⁹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης [νυν 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 97, σκ. 42, όπου και σχετική νομολογία.

¹²⁰ Βλ. άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του. Βλ. επίσης ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17.

διάταξη του άρθρου 1 Ν. 3959/2011¹²¹. Ειδικότερα, οι συμπράξεις αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις της σχετικής διάταξης. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Επιπλέον, κατά κανόνα, αυτά τα είδη συμπράξεων δεν πληρούν το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα βάσει της τρίτης προϋπόθεσης. Τέλος, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης πληρούται, εάν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών. Επομένως ένας τέτοιος περιορισμός δεν παρίσταται *stricto* ή *lato sensu* αναλογικός¹²².

80. Δεδομένου ότι το ουσιαστικό αντικείμενο των υπό κρίση πρακτικών του ΣΥΣΕΒΕ αφορά σε νόθευση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, ήτοι σε πολύ σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού δεν πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης βάσει της παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 σε σχέση με τις εν λόγω πρακτικές, καθώς οι τελευταίες στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή¹²³.

Θ. ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Θ.1 Εφαρμοστέοι κανόνες

81. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων ισχύει ως γενικός κανόνας ότι εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις. Στους κανόνες ουσιαστικού δικαίου συγκαταλέγονται και οι διατάξεις που προβλέπουν τις επιβλητέες κυρώσεις¹²⁴.
82. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 Ν. 3959/2011, εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 μπορεί, με απόφασή της, να επιβάλει πρόστιμο στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση, να τις υποχρεώσει να παύσουν την παράβαση και να την παραλείπουν στο μέλλον.
83. Περαιτέρω, με βάση το άρθρο 25 παρ. 2α Ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης, ενώ το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να φθάσει μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της ένωσης επιχειρήσεων¹²⁵ της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της

¹²¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης [νυν 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 97, σκ. 46.

¹²² Βλ. και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 70.

¹²³ Βλ. και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 110.

¹²⁴ Βλ. ΕπΑντ 571/VI/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 785, όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

¹²⁵ Η διάταξη αναφέρει μόνο τον όρο «επιχείρηση» που κατά πάγια νομολογία περιλαμβάνει και την «ένωση επιχειρήσεων», της οποίας μπορεί να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών, βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 529.

έκδοσης της απόφασης χρήσης¹²⁶. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου σε σχέση με την προϊσχύουσα αντίστοιχη διάταξη του Ν. 703/1977 (άρθρο 9 παρ. 2) και συνιστά ευνοϊκότερη διάταξη για τα εμπλεκόμενα μέρη, ως εκ τούτου κρίνεται εφαρμοστέα εν προκειμένω¹²⁷.

84. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπει στη σχετική Ανακοίνωσή της, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν¹²⁸.
85. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ' αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου, με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρέχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε προς αυστηρότερη, είτε προς ηπιότερη κατεύθυνση) – απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς¹²⁹.
86. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί, αν διαπιστώσει παράβαση, διαζευκτικά ή σωρευτικά, *«(α)να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης, (...) (γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής, (...) [και/ή]ε να απειλήσει πρόστιμο (...) σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης»*.
87. Σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί επίσης *«να διατάζει την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων που παρέβη τον παρόντα νόμο να δημοσιεύσει την απόφαση που εκδίδεται κατά το άρθρο 25 σε εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί σε πανελλαδική ή τοπική κλίμακα, ανάλογα με την εμβέλεια της αγοράς, στην οποία εκδηλώνεται η παράβαση, τη σοβαρότητα και τα αποτελέσματα της τελευταίας. Αν η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιεύσει με έξοδα της την απόφαση του Δικαστηρίου στην ίδια εφημερίδα»*.

¹²⁶ Βλ. σχετικά και ΣτΕ 2007/2013, «το μέγιστο του επιβαλλόμενου προστίμου, το οποίο σκοπεύει όχι μόνο να κολάσει τις παράνομες πράξεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, αλλά και να αποτρέψει τόσο τις εν λόγω επιχειρήσεις, όσο και άλλους επιχειρηματίες, από τη μελλοντική παράβαση των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού, ορίζεται με βάση τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης (...). Εξάλλου ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της επιχείρησης, στοιχείων που μπορούν νομίμως να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης (...). Επιπλέον, τα εν λόγω στοιχεία σχετίζονται με την ανάγκη διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και της επαρκούς αποτρεπτικότητάς του [του προστίμου], η οποία λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους αυτού», σκ. 28, όπου και παραπομπές σε αντίστοιχη ενωσιακή νομολογία.

¹²⁷ Η εν λόγω διάταξη του Ν. 3959/2011 προβλέπει δύο επιπλέον υπο-κριτήρια υπολογισμού του προστίμου σε σχέση με την προγενέστερη αντίστοιχη διάταξη του Ν. 703/1977, ωστόσο η ΕΑ λάμβανε ούτως ή άλλως υπόψη της τα εν λόγω κριτήρια και υπό το καθεστώς του Ν. 703/1977 βάσει της κατ' εξουσιοδότηση νόμου Ανακοίνωσής της «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων» της 12-05-2006 (που αντανάκλα πάγια πρακτική σε ενωσιακό επίπεδο).

¹²⁸ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 21.

¹²⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔιοικΕφΑθ 2265/2010 σκ. 46, όπου και παραπομπή σε νομολογία του ΣτΕ. Γενικά όσον αφορά στο κριτήριο του συνολικού κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης ως βάσης για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

Θ.2 Κριτήρια Υπολογισμού του Προστίμου

88. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2 στοιχ. α) του Ν. 3959/2011, «για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αυτή αποκόμισε».
89. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει προσδιορίσει σε Ανακοίνωσή της τη μέθοδο που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό των προστίμων ως ακολούθως: «Πρώτον, καθορίζει ένα βασικό ποσό προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Δεύτερον, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. Το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορά η παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητά της και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά»¹³⁰. Συνεπώς, τα βασικά κριτήρια καθορισμού του ποσού του προστίμου αποτελούν η σοβαρότητα και η διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης.
90. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη ιδίως «το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς»¹³¹. Κατά την πάγια πρακτική της Επιτροπής Ανταγωνισμού¹³², οριζόντιες συμφωνίες ή αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, καθορισμό τιμών θεωρούνται ως ιδιαίτερα σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού και τιμωρούνται «αυστηρά και παραδειγματικά»¹³³.
91. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται «η διάρκεια υπάρξεως αυτής της συμφωνίας, ήτοι το χρονικό διάστημα που διέρρευσε από την ημερομηνία συνάψεώς της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει»¹³⁴. Προκειμένου να αποδείξει η κάθε συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί

¹³⁰ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 5-8.

¹³¹ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 10. Ανάλογα προβλέπονται και στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003», ΕΕ αριθ. C 210 της 01-09-2006, σελ. 2.

¹³² Βλ. σχετικά ΕπΑντ 518/VI/2011, Μεισίτες, σκ. 187, και ΕπΑντ 554/VII/2012, Φροντιστήρια, σκ. 420.

¹³³ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 11.

¹³⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-49 ως 51/02, Brasserie nationale, σκ. 185.

απόσυρσης ή αποστασιοποίησης, ή έστω αποδείξεις ότι κατήγγειλε την παράνομη συμπεριφορά¹³⁵.

92. Σε Ανακοίνωσή της η Επιτροπή Ανταγωνισμού διευκρίνισε ότι λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων της εμπλεκόμενης επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων στη σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση¹³⁶.
93. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα¹³⁷. Διευκρινίζεται ότι το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της όποιας προσαύξησης ή μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του συνολικού κύκλου εργασιών ως ορίζεται στο άρθρο 25 του Ν. 3959/2011.

Θ.3 Υπαγωγή στην υπό κρίση περίπτωση

94. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, σημειώνονται τα εξής σε σχέση με τα κριτήρια για τον καθορισμό των προτεινόμενων κυρώσεων αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του ΣΥΣΕΒΕ:

- Φύση των παραβάσεων: Ο ΣΥΣΕΒΕ προέβη σε καθορισμό τιμών μέσω της θέσπισης των διατάξεων των σχετικών άρθρων του έως προσφάτως ισχύοντος (από το 2006 έως την 15.12.2020) Καταστατικού του (άρθρα 8 παρ. 5, 13 παρ. 10 και 22 παρ. 2 στοιχ. ιβ) για εφαρμογή ενιαίου τιμολογίου εργασιών συντήρησης ανελκυστήρων. Η ανωτέρω είναι πρακτική που συνιστά εξ αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011¹³⁸. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια πρακτική και νομολογία¹³⁹, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που αφορούν σε άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών αξιολογούνται ως ιδιαίτερα σοβαρές.

- Πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος στην αγορά: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του θεωρείται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά¹⁴⁰. Οι πρακτικές αυτές έχουν κατ' ουσίαν ως, αν όχι πραγματική, τουλάχιστον δυνητική συνέπεια τη νόθευση του ανταγωνισμού στο επίπεδο των τιμών και τη διατήρηση αυτών σε επίπεδο υψηλότερο εκείνων στο οποίο θα διαμορφώνονταν εάν εξέλιπαν οι ως άνω πρακτικές. Ως προς τον πραγματικό αντίκτυπο στην αγορά, σημειώνεται εντούτοις ότι οι εν λόγω καταστατικές ρήτρες ουδέποτε εφαρμόστηκαν ούτε υιοθετήθηκε σε συνέχειά τους ενιαίο τιμολόγιο εργασιών συντήρησης ανελκυστήρων.

¹³⁵Βλ. ΓενΔΕΕ, T-62/02, *Union Pigments*, σκ. 42. Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 2004/337, *Αυτογραφικό χαρτί*, EEL 115, 21-04-2011, σελ. 1, σκ. 261.

¹³⁶ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Ερμηνεία αναφορικά με το εύρος των ακαθαρίστων εσόδων από προϊόντα ή υπηρεσίες που καθορίζουν το βασικό ποσό προστίμου σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2^α του Ν. 703/77 και 81,82 ΣυνθΕΚ» της 17-07-2009.

¹³⁷ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 14-15.

¹³⁸ Βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 431.

¹³⁹ Βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 525.

¹⁴⁰ Βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 431.

- Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες: Εν προκειμένω, δεδομένης της μη εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων του Καταστατικού του ΣΥΣΕΒΕ, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι ο ΣΥΣΕΒΕ απέκομισε οικονομικό όφελος.

- Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών: Ο ΣΥΣΕΒΕ έχει σημαντική ισχύ στη Θεσσαλονίκη, δεδομένου του αριθμού των μελών του ως προς το σύνολο των δραστηριοποιούμενων συντηρητών ανελκυστήρων¹⁴¹. Διευκρινίζεται ότι μολονότι ως μέλη του ΣΥΣΕΒΕ εγγράφονται συντηρητές από όλη τη Βόρεια Ελλάδα, η μεγάλη πλειοψηφία των συντηρητών- μελών του ΣΥΣΕΒΕ δραστηριοποιείται στη Θεσσαλονίκη και την ευρύτερη περιοχή αυτής.

- Έκταση της γεωγραφικής αγοράς: Οι πρακτικές του ΣΥΣΕΒΕ εκτείνονται στα πλαίσια ιδίως της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης. Διευκρινίζεται ότι παρά το γεγονός ότι ο ΣΥΣΕΒΕ διαθέτει μέλη σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα (με βάση και το καταστατικό του), εντούτοις η μεγάλη πλειοψηφία των μελών του ΣΥΣΕΒΕ δραστηριοποιείται στη Θεσσαλονίκη και την ευρύτερη περιοχή αυτής¹⁴².

- Διάρκεια των παραβάσεων: Η παράβαση καθορισμού τιμών του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 αποτελεί διαρκή παράβαση, η οποία άρχεται από το έτος 2006, έτος κατά το οποίο υιοθετήθηκε το Καταστατικό του ΣΥΣΕΒΕ που περιείχε τις παραβατικές διατάξεις και διαρκεί μέχρι και το έτος 2020 και συγκεκριμένα έως τις 15.12.2020, οπότε με τροποποίηση του Καταστατικού απαλείφθηκαν οι εν λόγω διατάξεις (ήτοι η παράβαση διαρκεί συνολικά 15 έτη).

- Επιβαρυντικές/ελαφρυντικές περιστάσεις: Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις, ενώ αντίθετα διαπιστώθηκαν οι ελαφρυντικές περιστάσεις αφενός μεν της μη εφαρμογής των επίμαχων καταστατικών διατάξεων αφετέρου δε της τροποποίησης του Καταστατικού με απαλοιφή των παραβατικών ρητρών με πρωτοβουλία του ίδιου του ΣΥΣΕΒΕ μετά τη διενέργεια του επιτόπιου ελέγχου από τη ΓΔΑ και πριν την έκδοση της σχετικής Εισήγησης.

95. Βάσει της αρχής της αναλογικότητας και λαμβάνοντας υπόψη σχετική νομολογία¹⁴³ καθώς και όλες τις συνθήκες και ειδικές περιστάσεις, ιδίως ότι (α) οι επίμαχες καταστατικές προβλέψεις δεν εφαρμόστηκαν και ότι (β) με δική του πρωτοβουλία και μάλιστα πριν την έκδοση της σχετικής Εισήγησης ο ΣΥΣΕΒΕ προέβη σε τροποποίηση του Καταστατικού του με απαλοιφή των παραβατικών ρητρών, η Επιτροπή κρίνει ομόφωνα, ότι μπορεί να διαπιστωθεί παράβαση και να απευθυνθεί, κατ' εξαίρεση και λόγω αυτών των ειδικών περιστάσεων, μόνο σύσταση στον ΣΥΣΕΒΕ σε σχέση με τις επίμαχες καταστατικές ρήτρες, οι οποίες εξάλλου έχουν ήδη απαλειφθεί, αλλά και με σκοπό μη επανάληψης παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον. Η Ολομέλεια θεωρεί ότι η κύρωση αυτή τελεί σε σχέση αναλογίας με τους σκοπούς της

¹⁴¹ Ειδικότερα, τα μέλη του ΣΥΣΕΒΕ που εδρεύουν στο Ν. Θεσσαλονίκης είναι 110, ενώ με βάση τα στοιχεία του φακέλου και όπως προέκυψε από την έρευνα της Υπηρεσία, οι συντηρητές που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλονίκη ανέρχονται σε 189.

¹⁴² [...].

¹⁴³ Βλ. ομοίως, ΕπΑντ 554/VII/2012, Φροντιστήρια, σκ. 460 και ΕπΑντ675/2018, Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής, σκ. 120.

αποκατάστασης των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά (η οποία εκτιμάται ότι λόγω της μη εφαρμογής των καταστατικών ρητρών δεν διαταράχθηκε) και της αποτροπής παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον. Επισημαίνεται ότι η μη επιβολή προστίμου συνιστά εξαιρετική περίπτωση και κρίνεται με βάση τις ειδικότερες συνθήκες κάθε υπόθεσης.

Θ.4 Επιβολή μέτρων και δημοσίευση σε εφημερίδα

96. Στην παρούσα υπόθεση κρίνεται ότι η ενημέρωση τόσο του συνόλου των μελών του ΣΥΣΕΒΕ, όσο και ευρύτερα του καταναλωτικού κοινού, ότι οι συντηρητές ανελκυστήρων δύνανται να προσφέρουν ελεύθερα και χωρίς κανένα περιορισμό κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού χαμηλότερες από τις υφιστάμενες τιμές συντήρησης σε κάθε ανελκυστήρα και εν γένει ότι είναι ελεύθεροι να καθορίζουν αυτόνομα τις τιμές συντήρησης που θα προτείνουν στους καταναλωτές, είναι ικανή να συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής διαδικασίας και να ενθαρρύνει νέους συντηρητές να εισέλθουν στη σχετική αγορά με μειωμένες τιμές, με τελικό αποτέλεσμα την τόνωση του ανταγωνισμού. Επισημαίνεται ότι, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, η δημοσίευση σε τοπική εφημερίδα των τροποποιήσεων του Καταστατικού που εγκρίθηκαν από τον αρμόδιο Ειρηνοδίκη καθώς επίσης και η δημοσίευση στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων και η αποστολή μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με συνημμένα έγγραφα το νέο καταστατικό και τη Διαταγή του Ειρηνοδίκη όπου υπάρχει πλήρης καταγραφή όλων των τροποποιήσεων σε όλα τα μέλη του ΣΥΣΕΒΕ¹⁴⁴, δεν αποτελεί επαρκή ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού και των μελών του ΣΥΣΕΒΕ κατά τα ανωτέρω καθώς δεν υπάρχει ρητή αναφορά στον αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα των επίμαχων ρητρών και τη δυνατότητα των συντηρητών να διαμορφώνουν ελεύθερα τις τιμές τους.
97. Προς τούτο, η Επιτροπή ομόφωνα κρίνει σκόπιμη: (α) τη δημοσίευση σε δύο (2) εφημερίδες τοπικής κυκλοφορίας¹⁴⁵, (β) την ανάρτηση στην ιστοσελίδα και στα γραφεία του συνδέσμου, (γ) την ανακοίνωση στη Γενική Συνέλευση και (δ) την αποστολή ηλεκτρονικών και συστημένων επιστολών στο σύνολο των μελών του, οι οποίες θα αναφέρουν ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού.

¹⁴⁴ Βλ σχετικά υπ' αριθ 5885/ 07.07.2021 Υπόμνημα του ΣΥΣΕΒΕ.

¹⁴⁵ Βλ. και ΕπΑντ 426/Υ/2008, Σαμακές Πλόες, επικυρωμένη από ΔιοικΕφΑθ 1362/2010 και ΔιοικΕφΑθ 1333/2011.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια, αποφάσισε ομόφωνα σε φανερή ψηφοφορία, τα ακόλουθα:

1. Διαπιστώνει ότι ο ΣΥΣΕΒΕ υπέπεσε σε παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 για το χρονικό διάστημα από την 31-03-2006 έως την 15-12-2020.
2. Απευθύνει σύσταση στον ΣΥΣΕΒΕ να παραλείπει στο μέλλον ανάλογη συμπεριφορά, να μην επαναφέρει τις παραβατικές καταστατικές ρήτρες και να απέχει από κάθε πρακτική που αντίκειται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011.
3. Απειλεί με πρόστιμο τον ΣΥΣΕΒΕ, αν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιωθεί η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.
4. Διατάζει τον ΣΥΣΕΒΕ να αποστείλει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ηλεκτρονική επιστολή (mail) και συστημένη επιστολή ταχυδρομικά σε όλα τα μέλη του, για την ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και την απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για την υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του. Στις επιστολές αυτές θα πρέπει να υπάρχει ρητή παραπομπή στην απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
5. Διατάζει τον ΣΥΣΕΒΕ να ανακοινώσει στην επόμενη Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου και να αναρτήσει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στην ιστοσελίδα του κείμενο για την ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και την απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για την υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του. Στην ιστοσελίδα του ΣΥΣΕΒΕ και στα γραφεία του θα πρέπει επιπλέον να αναρτηθεί η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
6. Διατάζει τον ΣΥΣΕΒΕ να δημοσιεύσει, εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σε δύο (2) εφημερίδες τοπικής εμβέλειας κείμενο στο οποίο θα γίνεται υπόμνηση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα αναφέρεται η ήδη τελεσθείσα τροποποίηση του Καταστατικού του και η απαλοιφή των παραβατικών καταστατικών ρητρών, καθώς για η υποχρέωσή του να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπάγεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του και μεταξύ των μελών του.
7. Υποχρεώνει τον ΣΥΣΕΒΕ όπως διοργανώσει εκπαιδευτικά Σεμινάρια σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, σχετικά με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και τις υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών του, και
8. Υποχρεώνει τον ΣΥΣΕΒΕ να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Η απόφαση εκδόθηκε την **22^α Δεκεμβρίου 2021**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.

Ο Πρόεδρος

Η Συντάκτης της Απόφασης

Ιωάννης Λιανός

Μαρία Ιωαννίδου

Η Γραμματέας

Ηλιάνα Κούτρα